

Täysistunto

Tiistai 11.6.2024 klo 14.01—20.50

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 13/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 6/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 6/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.04 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia, työttömyysturvalain muuttamisesta annettua lakia, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annettua lakia sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia. Muutokset koskisivat ansiopäivärahan määrää, palkansaajan työssäoloehdon kertymistä sekä kuntien velvollisuutta järjestää kuntoutus-, koulutus- ja työntekomahdollisuus eräille työttömille työnhakijoille.

Esityksessä on ehdotettu näitä muutoksia muun muassa ansiopäivärahaan, palkansaajan työssäoloehdon kertymiseen palkkatuetussa työssä sekä eräisiin työttömyysturvan ikäsidosnaisiin poikkeussäännöksiin siksi, että pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on linjattu työttömyysturvajärjestelmän yksinkertaistamisesta. Lisäksi hallitusohjelmassa on linjattu työllisyyden parantamisesta työllisyyteen liittyvin kannustimin ja julkisen talouden vahvistamisen vuoksi.

Tämän hallituksen esityksen mukaan ansiopäivärahan määrää siis porrastetaan niin, että ansiopäiväraha alenee työttömyyden pitkittyessä. Esityksessä ehdotetaan myös, että palkkatuettu työ ei enää pääsääntöisesti kerrytä työssäoloehtoa. Esityksessä ehdotetaan luovutettavaksi näistä jo mainituista ikäsidosnaisista työttömyysturvan poikkeussäännöksistä koskien palkansaajan työssäoloehdon kertymistä ja kuntien velvollisuutta järjestää kuntoutus-, koulutus- ja työntekomahdollisuuksia tietyille työttömien erityisryhmille.

Nämä ehdotetut muutokset ovat osa kannustinloukkujen purkamisen kokonaisuutta, johon liittyen eduskunta on jo hyväksynyt työttömyysturvaa koskevia muutoksia aikaisemmin viime syksynä, ja nyt tämä käsiteltävänä oleva muutosten kokonaisuus on hallituksen puolelta esitetty tehtäväksi niin, että työttömyysetuusmenoja voitaisiin alentaa 373 miljoonalla eurolla. Tällä on tarkoitus vahvistaa julkisen talouden nettomääräistä vaikutusta noin 276 miljoonaa euroa. Lisäksi esityksen on arvioitu lisäävän työllisyyttä noin 18 700 hen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

kilöllä, minkä arvioitaisiin puolestaan vahvistavan edelleen julkista taloutta 458 miljoonalla eurolla. Yhteensä siis näitä vaikutuksia tavoitellaan valtiontalouteen noin 734 miljoonan euron verran.

Näiden muutosten arvioidaan heikentävän puolestaan sitten kuntataloutta vuositulototalla noin 5 miljoonalla eurolla, joka siis tulee tämän verokertymän pienenemisestä sekä toimeentulotukimenojen kasvusta. Mutta on arvioitu, että työllisyysvaikutus puolestaan läisi kuntatalouden vahvistumista 60 miljoonalla eurolla.

Valiokunta on omassa mietinnössään todennut, että nämä lakiehdotukset voidaan hyväksyä mietinnössä esitetyin huomioin. Käytännössä myöskin perustuslakivaliokunta on esitystä tutkinut ja todennut, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

No, joitakin huomioita sitten itse esityksestä. En ehdi kaikkia yksityiskohtia tässä ajassa käydä läpi, mutta lähdetään tästä ansioturvan porrastamisesta, joka on esityksen isoin yksityiskohta.

Ensinnäkin työttömyysturvalain 6 lukuun ehdotetun uuden 3 a §:n mukaan ansiopäivärahaa alennetaan 20 prosentilla, kun työttömyyspäivärahaa on maksettu 40 työttömyyspäivää, ja 25 prosentilla, kun sitä on maksettu 170 työttömyyspäivää. Ansiopäivärahaa alennetaan esityksen mukaan sen maksamisen syystä riippumatta. Näitä syitä ovat siis paitsi maksu työttömyyden ja lomautuksen perusteella, myös soviteltu ansiopäiväraha ja työllistymistä edistävässä palvelussa mukana oleminen, mutta myöskin ansiopäivärahan maksaminen alennettuna koskee myös niin sanotuilta lisäpäiviltä maksettavaa ansiopäivärahaa. Tämän hallituksen esityksen mukaan porrastamisen arvioidaan lisäävän työllisyyttä noin 12 800 henkilöllä, ja siksi tämä on tämän esityksen merkittävin työllisyselementti.

No, valiokunnan kuulemisessa on toisaalta tuotu esille tämän porrastamisen näkökulmasta, että matalampi työttömyysturva voi heikentää työttömän mahdollisuuksia etsiä hänelle osaamista vastaavaa työtä, jolloin työn tuottavuus heikkenee ja näin tuleva ansiokasitus on heikompi ja työpaikan vaihdokset lisääntyvät.

Valiokunnan kuulemisissa on myös todettu, että nykyistä suuremman osan työllistyessä varhaisemmassa vaiheessa voidaan olettaa, että työvoimapalveluiden resursseja voitaisiin siten ohjata heikommassa asemassa olevien palveluihin. Kuitenkin nämä myönteiset työllisyysvaikutukset edellyttävät, että julkinen työvoimapalvelu kykenee tosiasiallisesti vastaamaan riittävästi palveluiden lisääntyneeseen kysyntään. Esityksen vaikutusarvioinnit osoittavat, että nämä ehdotetut muutokset heikentävät työttömien toimeentuloa merkittävästi, jos työtön ei kannusteiden lisääntyessä siitä huolimatta työllisty.

No, valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on esitetty ongelmallisena myös se, että nämä porrastinkohdat ovat juuri näissä kohdissa. Ensinnäkin asiantuntijakuulemisissa on kannettu huolta siitä, että tämä ensimmäinen porras vaikuttaa ansiopäivärahaa alentavasti jo 40 päivän jälkeen, minkä mukaan tässä esityksessä nyt mennään. Lisäksi tämä esitetty porras on jyrkkä verrattuna verrokkimaiden porrasjärjestelmiin, esimerkiksi Ruotsissa porras tulee vasta myöhemmin vastaan. Tässä on myöskin todettu, että tämä porrastus kasvattaa ansiopäivärahan tasoeroa suhteessa verrokkimaihin etenkin matalilla palkkatasoilla.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on esitetty myös vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa tämä porrastaminen niin, että porrastus tapahtuisi myöhemmin. Me olemme kuitenkin saaneet valiokunnassa ministeriön selvityksen, jonka mukaan näillä esitetyillä vaihtoehtoisilla tavoilla ei saavutettaisi hallituksen esityksen mukaista säästötavoitetta. No, valiokunnan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

saaman selvityksen mukaan hallitusohjelmassa tätä säästövaikutusta on siis pidettävä ratkaisevana, ja näin ollen on sitten nämä portaat valittu näin kuin on tässä valittu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä totean näistä vaikutuksista. Kun en pysty käymään nyt läpi kaikkia tämän ehdotuksen kohtia, niin totean näistä vaikutuksista, että vaikutusarviointien mukaan ansiopäiväraha maksettaisiin alennettuna noin 80 000 henkilölle, joista 45 000 joutuisi 20 prosentin aleneman piiriin ja noin 35 000 joutuisi 25 prosentin aleneman piiriin. Esityksen mukaan 20 prosentilla porrastus pienentäisi keskimääräistä täyttä päivärahaa noin 500 euroa ja 25 prosentin porrastus noin 330 euroa kuukaudessa. Suurin osa ansiopäivärahan saajista on ansainnut ennen työttömyyttä 2 000—2 500 euroa kuukaudessa, jolloin ansiopäiväraha olisi 1 306—1 522 euroa, ja tästä porrastuksen jälkeen, 40 päivän jälkeen, se olisi 1 045—1 218 euroa kuukaudessa, ja 170 päivän jälkeen se olisi enää 980—1 142 euroa kuukaudessa. Ansiopäivärahan porrastaminen kohdentuisi erityisesti kokonaan työttömiin ansiopäivärahan saajiin, ja vaikutukset lomautettuihin ja soviteltua etuutta saaviin olisivat suhteellisesti pienempiä.

Arvoisa puhemies! Aika alkaa käymään vähiin, mutta totean sen, että tämä ehdotus siis käytännössä voisi myöskin valiokunnan saaman selvityksen mukaan laskea ansiopäivärahaa peruspäivärahan tasolle tai vain hieman sitä suuremmaksi noin 20 000:lla etuuden saajalla, elleivät he työllistyisi ennen ansiopäivärahan porrastusta. Yrittäjäkassan jäsenistä porrastus tulisi laskemaan noin kolmanneksella ansiopäivärahan peruspäivärahan tasolle, koska Yrittäjäkassan jäsenten keskimääräinen ansiopäivärahataso on matalampi kuin palkansaajilla.

No, perustuslakivaliokunta on todennut, että näissä ei kuitenkaan ole ongelmia, mutta sen sijaan perustuslakivaliokunta on tehnyt meille harkittavaksi pari ehdotusta, joita toki harkittiinkin. Palkkatuettua työtä koskevissa muutoksissa on paljon huomioita valiokunnalta sekä myöskin ikäsidonnaisten palkkatuen poiston johdosta. Myöskin työllisyysvaikutuksia on selvitetty, ja niissäkin on valiokunnalla merkittäviä huomioita, [Puhemies koputtaa] kuten myös kokonaisvaikutuksissa.

Näissä tunnelmissa, puhemies, on nyt tämä esitelty niin hyvin kuin tässä ajassa oli mahdollista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja nyt edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

18.15 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelemme hallituksen esitystä lähinnä työttömyysturvan leikkauksesta. Jälleen kerran on sanottava, että on äärettömän harmillista, että samaan aikaan kun työttömyys kasvaa kymmenillätuhansilla tämän hallituskauden aikana, niin jälleen kerran me olemme täällä keskustelemassa pienituloisiin ihmisiin kohdistuvista leikkauksista, ihmisiin, jotka ovat menettäneet työpaikkansa, jotka etsivät työtä mutta eivät löydä. Mutta jos joku on varmaa, niin se, että hallitus leikkaa pienestä toimeentulosta. Tämä on meidän sosiaalidemokraattien mielestä erittäin epäoikeudenmukaista politiikkaa tässä talous- ja työllisyystilanteessa.

Jos mennään tähän hallituksen esitykseen, niin kun 2 500 euroa kuukaudessa ansainnut työntekijä joutuu työttömäksi, käytännössä jo kahden kuukauden kuluttua leikataan noin 300 euroa tästä 1 500 euron ansiopäivärahasta ja kahdeksan kuukauden kuluttua se leikkaus on jo lähes 400 euroa. Nämä leikkaukset ovat äärettömän isoja näistä pienistä tuloista, ja on huomioitava, että tämä on pohjoismaalaisittainkin ihan poikkeuksellisen kova. Jos vertaillaan muita Pohjoismaita, niin ensimmäiseksi, meidän työttömyysturvan taso on pienin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

Ja nyt kun katsotaan tätä porrastusta, niin Tanskassa ei ole porrastusmallia, Norjassa ei ole porrastusta, Ruotsissa ansiopäivärahaan tulee porrastus, mutta se on vasta 100 päivän eli reilun kolmen kuukauden jälkeen, ja se on 12,5 prosenttia.

Kun tarkastellaan ylipäättänsä tätä heikennystä, niin tämän kohdistuu pitkälti pieni- ja matalapalkkaiseen työntekijöihin, ja tästä onkin nyt kysyttävä hallitukselta. Me lähdetään siitä, että kun työntekijä menee töihin, niin hänän vakuuttaa itseään työttömyyden varalle niin, niin että jos työttömyys uhkaa ja syntyy, niin silloin hän saa työttömyyden varalle myös rahaa ja korvausta. Nyt kun me asiantuntijaa sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa tästä kuulimme, niin jo noin 1 500 euroa kuukaudessa ansaitsevalla käytännössä putoaa tämä työttömyyskorvaus perusansioturvan tasolle eli käytännössä ansiopäiväraha olisi jo tämän jakson jälkeen peruspäivärahan tasoinen. Haluan huomauttaa siitä, että iso määrä pienipalkkaisia ihmisiä ei hyödy ansiosidonnaisesta enää jatkossa, näiden leikkausten jälkeen. Mikä viesti on pienipalkkaisille työntekijöille tämä, että maksakaa työttömyyden varalle ja vakuuttakaa itsenne mutta ette hyödy siitä? Käytännössä tämän ansiosidonnaisen loppumisen jälkeen, jos he eivät löydä töitä, he tulevat perusturvan varaan, 800 euroon. Hallitus on jäädyttänyt indeksit koko neljäksi vuodeksi. Tämäkin tekee jo merkittävän, muistaakseni se oli 11,5 prosenttia... [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: 10,5!] — 10,5 — 10,5 prosentin leikkauksen heille. Ikääntyneille tämä on äärettömän huolestuttavaa siitä näkökulmasta, että tämä ei kerrytä heidän eläkettään enää. Töitä ei löydy, tuet pienenevät, eläke ei kerry. Tämä aiheuttaa aivan käsittämättömän tilanteen.

Arvoisa puhemies! Tästä nyt mennäänkin erityisesti näihin ikääntyneisiin työttömiin. Kun eläkeputkesta on asteittain luovuttu, niin meillä on ollut sopimus siitä, että meillä työttömyysturvalla on olemassa suojasäännökset: 58 vuotta täyttäneelle uusi työ, eli työssäoloehto täyttyy uudelleen, ja päivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen; 57-vuotiaana sinulla on velvoitetyö, lakisääteinen subjektiivinen oikeus, on tarjottava velvoitetyötä; ja 60 vuotta täyttäneellä on velvoitetyö tai subjektiivinen oikeus palveluihin. Eli jos olen nyt kuusikymppinen ja jään työttömäksi ja minulta menevät nämä ansiosidonnaiset, leikataan ja porrastetaan, niin normaalisti kunnan olisi pakko tarjota minulle palveluita, työllisyyttä edistävää palvelua tai muuta. Minä teen tämän palvelujakson, ja minä pääsen uudestaan ansiosidonnaiselle. Jos ei löydä sitä työtä, niin tällä tavalla on voitu turvata näitten ikääntyneiden toimeentulo sinne eläkkeelle ja myös se ansiosidonnainen on kerryttänyt heidän eläkettään. Nyt tässä teidän mallissanne nämä kaikki oikeudet poistuvat. Eli ihminen tippuu tämän työttömyysturvan jälkeen sinne ihan viimesijaiselle ansioturvalle, se ei kerrytä enää eläkettä, ja pienituloisuus tulee kasvamaan. Eli tämä teidän leikkaus kohdistuu etenkin näihin 60-vuotiaisiin työttömiin ihmisiin, joita on valtavasti Suomessa. Kun me lopetimme ne lisäpäivät, niin silloin vaadittiin, että nämä suojasäännökset on säilytettävä, mutta nyt te poistatte kaikki suojasäännökset. Nyt toivoisin, edustaja Sillanpää, vastausta siihen, minkä takia nämä suojasäännökset tästä esityksestä poistetaan. Tämä tulee aiheuttamaan valtavasti kohtuuttomuuksia näille ikääntyneille pitkäaikaistyöttömille.

No sitten tästä palkkatuesta. Tässä työssäoloehdon kerryttäminen poistuu. Valiokunnan puheenjohtaja toikin jo esille sen, millä tavalla on oikein, jos henkilö on palkkatuetusti töissä yrityksessä samoilla työehdoilla kuin toinen, että sen, joka on palkkatuella itsensä saanut työllistettyä sinne, työssäoloehto ei kerry mutta toiselle työntekijälle kertyy. Tämä minun mielestäni eriarvoistaa myös sitä työntekijää, joka tekee samoilla työehdoilla ja palkalla sitä työtä, eli silloin sen tulisi myös kertyä, enkä ymmärrä tätä hallituksen esitystä tästä näkökulmasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

Arvoisa puhemies, aika loppuu. Tulemme kakkoskäsittelyssä esittämään tälle koko esitykselle hylkyä ja lausumia, joilla turvataan [Puhemies koputtaa] erityisesti ikääntyneiden työttömien parempi tilanne ja turvataan myös tämä vakuutusperustaisuuden lähtökohta eli se, että kun sinä teet töitä ja maksat työttömyyskorvausta, niin sen pitää myös näkyä työttömyyden varalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

18.22 Timo Suhonen sd: Arvoisa puhemies! Jälleen olemme keskustelussa, jossa kysymyksessä ovat leikkaukset niiden kohdalla, joilla jo muutenkin on toimeentulon kanssa haasteita. Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta tarkoittaa sitä, että esitys on jatkoa hallituksen toteuttamalle hyvinvointiyhteiskunnan purkuoperaatiolle. Hallituksen jo aiemmin tekemät sosiaaliturvan leikkaukset ajavat arvion mukaan 100 000 ihmistä toimeentulotuen asiakkaisiksi, ja köyhien lasten määrä lisääntyy lähes 20 000:lla.

Jo aiemmin hallitus on päätöksillään heikentänyt työttömyysturvaa muun muassa poistamalla perheiltä lapsikorotuksen, vaikeuttamalla ansioturvalle pääsyä ja heikentämällä osa-aikatyön kannustavuutta suojaosan poistolla. Hallitus on myös jäädyttänyt etuuksien indeksikorotukset vuosiksi eteenpäin. Hallitus on myös leikannut merkittävästi yleistä asumistukea ja kiristänyt toimeentulotuen asumiskulujen sääntelyä. Sakset ovat siis olleet kovalla käytöllä, ja valittu linja jatkuu nyt tässä, kun hallitus leikkaa ansiosidonnaisen työttömyysturvan tasoa ja käytännössä myös kestoa.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastaminen eli tason leikkaaminen 80 prosenttiin 40 työttömyyspäivän jälkeen ja edelleen tason lasku 75 prosenttiin alkuperäisestä viiden kuukauden työttömyyden jälkeen tarkoittaa rajua leikkausta ansiopäivärahoihin. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin ansiopäivärahojen jo nykyisin matalaa tasoa. Suurin osa ansiopäivärahaa saavista on ansainnut ennen työttömyyttä 2 000:sta 2 500 euroon kuukaudessa, jolloin ansiopäiväraha on noin 1 300—1 500 euroa kuukaudessa. Porrastus tarkoittaisi päivärahoihin noin 300—400 euron laskua kuukaudessa, joka on todella kova isku kenelle tahansa, saatikka sitten pienituloisille.

Ansioturvan porrastaminen käytännössä rankaisee työttömyyden pitkittymisestä ja heikentää ihmisten toimeentuloa. Leikkaamisen sijaan tarvittaisiin koulutusta ja kuntoutusta, kohdennettuja työllisyystoimia ja osaamisen vahvistamista, ei hallituksen toteuttamaa pienituloisen ruoskimista ja nöyryyttämistä. Pienituloisilta kansalaisilta on tullut viestejä, joissa hätä on käsin kosketeltavaa. Hätä toimeentulosta on suuri esimerkiksi yksinhuoltajalla, jolta on leikattu työttömyysturvasta ja asumistuesta — ja nyt tähän ahdinkoon tulee lisäleikkauksia. Yksittäinen lainaus lapsiperheen äidiltä kuuluukin: ”Uskomatonta, miten tyhmiä päätöksiä he tekevät.”

Arvoisa puhemies! Edelleen kyseenalaista on se, miten tässä tilanteessa, jossa työttömyys kasvaa ja avointen työpaikkojen määrä laskee, nämä työttömänä tahtomattaan olevat työllistyvät, kun heiltä leikataan jo pienestä toimeentulosta lisää. Miten ihmeessä se tapahtuu? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

18.25 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Hallitus jatkaa työttömyysturvan leikkauksia tällä toisella leikkauspaketilla, ja ilmeisesti vielä kolmas on tulossa. [Krista Kiuru: On tulossa palkkatuki!] Se jatkaa siis hyvinvointiyhteiskunnan purkutalkoita. Erityisen kovasti hallituksen työelämäheikennykset ja erilaiset leikkaukset osuvat pienituloisiin, duunareihin, ahkeriin suomalaisiin palkansaajiin, osa-aikaisiin työntekijöihin ja lapsiperheisiin, jotka ilman omaa syytään ovat joutuneet työttömiksi. Hallituksen jo tekemät sosiaaliturvaleikkaukset ajavat arvion mukaan satatuhatta ihmistä toimeentulotuen asiakkaiksi, ja köyhien lasten määrä lisääntyy lähes 20 000:lla.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus vie näillä leikkaustoimilla hyvinvointiyhteiskuntaa väärään suuntaan. Hallituksen keskeiset viisi ongelmaa tässä esityksessä ovat seuraavat:

1) Hallituksen valmisteleva työttömyysturvan leikkaus on täysin kohtuuton työttömille. Se kohdistuu samoille henkilöille kuin aiempi leikkaus ja samalla romuttaa heidän toimeentulonsa ja lisäksi vaikeuttaa työttömyysturvalla pääsyä.

2) Tämä leikkaus ajoittuu laskevassa työllisyystilanteessa väärään aikaan, kun todelliset työllistymismahdollisuudet ovat heikot tai puuttuvat kokonaan.

3) Hallitus ei vastaa todellisiin työllistämisen esteisiin, talouskasvun aikaansaamiseen, osaamiseen ja maantieteelliseen kohtaanto-ongelmaan työntekijöiden ja työpaikan välillä, työttömien työkyvyn ylläpitoon. Ja sitten tässä nousevassa työttömyystilanteessa se kaiken lisäksi laskee vielä työllistämismäärärahoja.

4) Maan hallituksen työttömyysturvan leikkauksilla yritetään hoitaa työllisyyttä, kun Suomesta pitäisi tehdä yhteiskunta, joka pärjää muun muassa osaamisella, innovaatioilla ja tuottavuudella. Muut toimet siis puuttuvat. Työttömyysturvaleikkauksilla hoidetaan työllisyyttä.

5) Liian suuret ja monet porrastukset kohdistuvat työttömyysjaksoissa väärin ajankohtiin, eikä niissä ole mukana yhtään kannustavia elementtejä.

Tässä viisi keskeistä isoa ongelmaa tämän kokonaisuuden osalta. Ja tämä on paketti, joka tulee toisen paketin päälle, ja lisää on tulossa.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti näihin esityksiin ei ole tullut mitään muutoksia valiokuntakäsittelyn aikana. Ne ovat suoraan hallitusohjelmakirjausten mukaisesti menneet eteenpäin asiantuntijakuulemisista huolimatta. Toimeentulo- ja talousvaikutukset ovat isoja ihmisillä, joilla nämä tulevat vastaan entisten lisäksi, kuten perheellisillä, joilla lapsikorotukset poistuivat 1.4. Työttömien pärjääminen on jokaisesta eurosta kiinni. Valiokunnan omassa mietinnössä todetaan, että ehdotetut muutokset heikentävät työttömien toimeentuloa merkittävästi. Nämä yhteen laskien puhutaan vähintään 300—700 euron leikkauksesta kuukaudessa. Osa putoaa kokonaan peruspäivärahalle. Viime vuonna hallituksen läpi ajamat muutokset ja nämä leikkaukset yhteensä romuttavat ansioturvan tason. Valtaosalle tämä Orpon hallituksen esitys tarkoittaa vain leikkauksia turvaan, koska työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen määrän ero on valtava. Viimeisin tilasto kertoo karua kieltään: Työnhakijoita on keskimäärin 280 000, ja heikko taloustilanne on johtanut siihen, että avoimia työpaikkoja on vain puolet siitä, mitä korona-kriisin jälkeen oli. Jokaista avointa työpaikkaa kohden on neljä viisi työnhakijaa.

Arvoisa puhemies! Työllistämisen todellisiin esteisiin olisi panostettava. Kaikki todelliset panostukset työllistämiseen ja työllistämisen esteisiin loistavat poissaolollaan. Ne puuttuvat. Osaaminen, työn ja työntekijän maantieteellinen kohtaanto-ongelma, muuton edistäminen tai vuokra-asunnon hankkiminen toiselta paikkakunnalta eli liikkumisen edistäminen, työmatkavähennyksen pieneneminen juuri nyt, kun työn perässä pitäisi liikkua,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

työttömien terveystilanne on akuutti ongelma, ei ole säännöllisiä terveystarkastuksia saatu aikaiseksi — näitä toimia olisin odottanut näissä yhteyksissä, kun tätä asiaa on viety eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen porrastukset eivät myöskään toimi oikein ja oikeassa kohdassa, kun ne ovat siinä 40:ssä ja 170:ssä. Niistä puuttuu kokonaan kannustava elementti. Ansioturvalta työllistytään parhaiten ensimmäisten kuukausien aikana, joten porrastus on liian lähellä työttömyyden alkuvaiheessa. Se koskee kaikkia työttömiä. Kaksi kolmasosaa on ollut työttömänä enintään kuusi kuukautta. Valtaosa siis työllistyy kuuden kuukauden kuluessa. Resurssit olisi kohdentava oikein, ja olisi muistettava, että rekrytointiprosessit vievät usein useita kuukausia, voisi sanoa keskimäärin kolme kuukautta. Oikeampi porrastus, jos porrastus yleensä olisi pitänyt tehdä, olisi siellä noin 100 päivän kohdalla, niin kuin se Ruotsissakin on. Ja näitä on kaksi porrasta, mikä on erityisen paljon tässä yhteydessä. Myös porrastusten kannustavuus on kyseenalaista. Tutkimusnäyttö niistä on erittäin vähäistä ja ristiriitaista. Ne eivät tee sitä, että ihminen työllistyisi näitten porrastusten seurauksena.

Arvoisa puhemies, jatkan seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppe, olkaa hyvä. Edustaja Kemppe taitaa olla poissa. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

18.33 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus ei osaa lopettaa epäoikeudenmukaista politiikkaa vaan leikkaa jälleen työttömyysturvasta. Tilanne on monelle työttömälle ja pienituloiselle ja heidän perheelleen hyvin kestävä. Orpon hallituksen leikkaukset ovat jo ajaneet tai ovat kovaa vauhtia ajamassa monet syvään ahdinkoon. Tämä ei ole oikein, vaan hyvinvointivaltion on pidettävä huolta jokaisesta jäsenestään ja osoitettava jokaisen olevan arvokas juuri sellaisena kuin hän on.

Arvoisa puhemies! Mistä tässä leikkauksessa sitten on tällä kertaa kyse? Lakiesityksellä heikennetään sekä ansiosidonnaisen työttömyysturvan tasoa että ikääntyneiden työttömien tilannetta. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa porrastetaan siten, että sen taso laskee 80 prosenttiin jo 40 työttömyyspäivän jälkeen ja 75 prosenttiin viiden kuukauden työttömyyden jälkeen. Ansiopäivärahan porrastaminen vaikuttaisi arvion mukaan 80 000 henkilön päivärahaan vuosittain. Keskimäärin ansiopäivärahan suuruus on ollut noin 1 500 euroa, ja porrastamisen jälkeen siitä jää jäljelle keskimäärin enää noin 1 150 euroa.

Ansiopäiväraha, jota ihmiset ovat itselleen työttömyyden varalta vakuuttaneet, pienee siis merkittävästi. Porrastusmallin arvioitiinkin asiantuntijakuulemisessa vievän pohjaa koko ansioturvajärjestelmältä, jossa työttömyyskassaan kuulumalla on tähän asti voinut vakuuttaa itseään työttömyyden varalta. Näin ei enää matalapalkka-aloilla olisi hallituksen esityksen hyväksymisen jälkeen. Korkeintaan 1 500 euroa ansaitsevilla ansiopäiväraha tulisi olemaan vain hieman peruspäivärahaa suurempi. Tämä koskisi noin 20 000:ta ansiopäivärahan saajaa, jotka käytännössä siis menettäisivät vakuutuksena otetun suojansa työttömyyteen.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus puhuu jatkuvasti pohjoismaisesta mallista, mutta tosiasia on, etteivät sen leikkaukset ja heikennykset ole pohjoismaista mallia nähneetkään. Tanskassa ja Norjassa porrastusta ei ole käytössä, ja Ruotsissa 70 prosentin porrastus tulee vasta 200 päivän jälkeen. Suomessa myös työttömyysturvan nettokorvausasteet ovat olleet pienempiä kuin muissa Pohjoismaissa jo ennen hallituksen leikkauksia. Hallituksen esittä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

mät porrastukset tulevat vielä entisestään kasvattamaan eroa, joka on näkynyt erityisesti matalilla palkkatasoilla.

Arvoisa puhemies! Samaan pakettiin sisältyy useita muutoksia, joilla heikennetään ikääntyneiden työn saantia ja toimeentuloa. Ikääntyneiden työntekijöiden asema ei valitettavasti ole suomalaisilla työmarkkinoilla riittävän vahva, ja työmarkkinoillamme esiintyy ikäsyrjintää, jolloin aiemmin lainsäädännössä olleet poikkeussäännöt ovat pystyneet auttamaan ikääntyneitä saamaan töitä. Samalla on vähennetty eläkeläisköyhyyttä, kun työmarkkinatuella putoamista on saatu ehkäistyä.

Arvoisa puhemies! Leikkauksille lasketuissa työllisyysvaikutuksissa on myös epävarmuuksia, kuten myös hallituksen esityksessä todetaan. Esimerkiksi tässä esityksessä on työllisyysvaikutusarvioinnissa viitattu vuonna 2003 tehdyn uudistuksen vaikutuksia arvioineeseen tutkimukseen, joka oli kohdistunut hyvin pieneen ja valikoituneeseen kohderyhmään. Hallituksen leikkaukset myös osuvat vahvasti samoihin ihmisiin, mikä lisää vielä entisestään epävarmuuksia. Yksi ihminen voi työllistyä vain kerran, vaikka hänet eri leikkausten laskelmissa olisi laskettu useampaan kertaan työllistyväksi. Mutta koska hallitus on kieltäytynyt leikkaustensa kokonaisvaikutusarvioinneista systemaattisesti, meillä ei ole tästäkään kunnollista tietoa. Tiedämme kuitenkin, että Orpon hallituksen politiikka on osoittanut epäoikeudenmukaisuutensa ja se on murtamassa suomalaisen yhteiskunnan rakenteita, jotka ovat aikaisemmin onnistuneet tuomaan turvaa ja hyvinvointia läpi yhteiskunnan.

Arvoisa puhemies! Näissä hallituksen sosiaaliturvaleikkauksissa on osaltaan kyse myös ihmisten ajamisesta muilta tukimuodoilta kaikkein viimesijaisimmalle tuelle: toimeentulotuella. THL on laskenut, että sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksesta vuoteen 2027 saakka perustoimeentulotukeen oikeutettujen määrä kasvaisi peräti 100 000 henkilöllä. Hallituksen kovat työllisyystavoitteet ovat vielä kaukana, eikä ihmisten ajaminen toimeentulotuelle tuo niitä yhtään lähemmäksi. Hallituksen tavoitteena on vielä vähentää toimeentulotukea saavien määrää, mutta ilmeisesti se on tarkoitettu tehtäväksi toimeentulotuen ehtoja kiristämällä, ei ihmisten oikeaa tarvetta toimeentulotuesta vähentämällä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

18.39 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssämme on hallituksen esitys, joka jatkaa sitä surullisenkuuluisaa linjaa, missä sosiaaliturvaamme leikataan ja samalla pohjoismaista hyvinvointivaltiotamme murennetaan. Aiemminhan on jo heikennetty työttömyysturvaa, jäädytetty etuuksien indeksikorotuksia ja leikattu yleistä asumistukea, muun muassa. Nyt esillä oleva esitys vie ansiosidonnaisen työttömyysturvan nykyisen tason ja heikentää erityisesti ikääntyneiden työttömien toimeentuloa.

Yleisesti on arvioitu, että pienituloisten määrä kasvaa tänä vuonna 68 000 henkilöllä ja jatkaa kasvuaan seuraavina vuosina. Hallituspolitiikan seurauksena myös lapsiperheköyhyys kasvaa. On syytä ihmetellä, miksi tällaiset toimet menevät hallituspuolueiden jäsenten siunaamina tässä salissa läpi. On täysin mahdoton hyväksyä tätä hallituksen politiikkaa, joka lisää köyhyyttä ja ajaa perheitä toimeentulotuen piiriin.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastus tarkoittaisi, että työttömyyden jatkuessa yli 40 päivää turvan määrä putoaisi 80 prosenttiin ja vielä viiden kuukauden jälkeen 75 prosenttiin. Tämä on raju leikkaus, kun tiedämme ansioturvan matalan tason. Jo nyt monet työttömät ovat köyhyysrajan alapuolella, ja tämä vain pa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

hentaa heidän tilannettaan puhumattakaan siitä, että porrastus vähentää kannustimia kuulua työttömyyskassaan heikentäen koko sosiaalivakuutuksen periaatteita, kuten edustaja Nurminen täällä ansiokkaasti meille avasi.

Lisäksi palkkatukityön muutokset eivät enää kerrytä työssäoloehtoita. Tämä heikentää merkittävästi palkkatuettua työtä tekevien mahdollisuuksia palata työmarkkinoille. Se myös vähentää järjestöjen kykyä tarjota palveluita, mikä heijastuu laajalti yhteiskuntaamme. Palkkatuetun työn osalta on jo näyttöä sen tehosta avoimille työmarkkinoille siirtymisessä erityisesti yrityksissä. Kummallinen on tämä hallituksen työn linja.

Ikäsidonnaisten poikkeussääntöjen poistaminen vain pahentaa tilannetta. Tämä heikentää erityisesti pitkän työuran tehneiden ja iäkkäämpien työttömien mahdollisuuksia, joiden työmarkkina-asema on jo valmiiksi hyvin haasteellinen. Ehkä tämä hallituksen tasa-arvo työ työmarkkinoilla tarkoittaa sitä, ettei näiltä toimilta ole turvassa kukaan.

Arvoisa puhemies! Kyllä meidän on kyseenalaistettava, mitä hallituksen esitys todella tuo tullessaan. Työllisyysvaikutusten epävarmuus on suuri, ja ensisijaisen sosiaaliturvan leikkaukset työntävät ihmisiä entistä enemmän viimesijaisen tuen varaan heikentäen heidän toimeentuloaan, kannustimiaan ja hyvinvointiaan entisestään. Ihmisten kannustaminen kurjuudella ei ole oikea tai edes järkevä toimi, vaan nyt pitäisi maltilla keskittyä työttömyyden todellisiin esteisiin varsinkin, kun hallituksen työllisyystavoitteet ovat pakkasella kymmeniätuhansia.

Näin ollen vetoan, arvoisat hallituspuolueiden kansanedustajat, vielä kerran harkitsemaan vakavasti tämän esityksen seurauksia etenkin suhteessa jo tehtyihin leikkauksiin. Emme tarvitse leikkauksia, jotka heikentävät suomalaisten hyvinvointia ja sosiaaliturvaa, vaan on rakennettava yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa sellaista työmarkkinapolitiikkaa, joka edistää oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja kestävästä hyvinvointia kaikille kansalaisille. Olisi aika ratkoa niitä ongelmia, joita työttömyyden edessä todella on, ei tehdä niitä lisää.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: kun tätäkin ansiosidonnaisen porrastamista peilaa joihinkin muihin hallituksen toimiin, niin ei voi välttyä ajatukselta, että hallituksen mielestä työttömällä tuntuu olevan liikaa rahaa ja kaikista rikkaimmilla liian vähän. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

18.44 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä kollegat ovat hyvin ansiokkaasti eritelleet näitä työttömyysturvaleikkauksien vaikutuksia ihmisten arkiseen elämään. Itse otan tässä esille työttömyysturvan vakuutusluonteisuuden. Sitäkin on jo edellisissä puheenvuoroissa sivuttu, mutta mielestäni se on jäänyt koko tässä keskustelussa liian vähälle. Mehän puhumme laajasti käsitteestä sosiaalivakuutus. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että niin palkansaajat kuin työnantajat yhdessä vakuutautuvat ja keräävät rahaa tiettyjen riskien varalta. Suurin sosiaalivakuutuksen osa on tietysti eläkevakuutus, sitten meillä on sairausvakuutus, ja meillä on työttömyysvakuutus. Eräitä muitakin on.

Nyt esimerkiksi ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta palkansaajat eli vakuutetut rahoittavat itse yhden kolmasosan, työnantajat yhden kolmasosan ja valtio yhden kolmasosan. Tämä on tietysti esimerkki siitä, että tämä on rationaalista toimintaa. Aivan samoin, sanotaan, vakava sairaus tai äkkikuolema perheessä laukaisee esimerkiksi perhe-eläkkeen. Samalla tavalla työttömyys saattaa kohdata jollakin tietyllä paikkakunnalla suuren teollisuuslaitoksen sulkeutuessa tai sitten muulla tavalla yksilöllisemmin ihmisiä eri aloilla, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

sitä varten me olemme vakuuttautuneet. Nyt tätä käsitellään aivan liiaksi tällaisena jonkunäköisenä yhteiskunnan köyhäinapuna, josta huonona aikana leikataan, ja toivon mukaan — en tiedä, onko niin ajateltu — hyvänä aikana sitten voidaan etuisuuksia taas parantaa. Tämä on minusta suuri periaatteellinen virhe tämän asian käsittelyssä.

Toisena asiana haluan tässä puuttua siihen, että me pari kolme viikkoa sitten käsitelimme täällä tarkastusvaliokunnan mietintöä VTV:n, Valtiontalouden tarkastusviraston, arviosta valtion viime vuonna harjoittamasta finanssipolitiikasta, ja sekä VTV:n arvioissa että tarkastusvaliokunnan mietinnössä arvioitiin aika kriittisesti sitä, että kyllä nämä väitetyt ja odotetut työllisyysvaikutukset ovat aika suurelta osiltaan hyvin heppoisella perustalla. Kaava näyttää olevan se, että ajatellaan, että kun ihminen ei tule millään toimeen, eli hänet viedään äärimmäisen köyhyyden äärelle leikkaamalla työttömyysturvaa, niin sitten on pakko ottaa töitä vastaan. Mikäs siinä, varmasti moni ottaakin mielellään, mutta nykyisessä tilanteessa niitä töitä vain ei ole tarjolla. Eivät ne työt siitä sitten ilmesty, vaikka olet joutunut tällaisien leikkausten kohteeksi. Tietyssä noususuhdanteen tilanteessa tämä mekanismi saattaa toimiakin, mutta ei ainakaan tällä hetkellä, niin kuin valitettavasti on käynyt ilmi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

18.47 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Työttömyysturvalain muutokset ja siihen liittyvät esitykset ovat kyllä varsin surkeita. Hallituksen esitys ajaa satatuhatta ihmistä köyhyyteen. Köyhien lasten osuuden arvioidaan kasvavan 20 000:lla. Tämä tapahtuu, koska kokonaisvaikutusten arviointia ei ole tehty tai ainakaan arvioita, joita on saatu, ei ole sisäistetty. Tämä tulee lisäämään siis ylisukupolvista köyhyyttä ja eriarvoistumista tässä maailmanajassa, jossa meidän pitäisi tehdä kaikkemme, että eriarvoistuminen ei pääse kasvaan ja että polarisaatio pysähtyisi.

Hallitus myös tällä esityksellään, kuten edustaja Lindén edellisessä puheenvuorossa totesi, rakentaa Suomeen matalapalkkayhteiskuntaa, joka ei todellakaan kilpaile osaamisella vaan työn hinnalla, matalalla palkalla. Omassa kotikunnassani on tällä hetkellä työttömien määrä satoja, ja avoimia työpaikkoja on 170. Tällä esityksellä ei synny yhtään työpaikkaa lisää, ei yhtään työllistä enempää. Sen sijaan porrastus tulee aiheuttamaan sen, että kun ensimmäiset työttömyysturvahakemuslappuset on pystytty karenssiajan jälkeen lähettämään kahdelta viikolta, niin rahoja joutuu odottamaan viikkoja. Sen jälkeen saa laittaa kuukaudelta hakemukset, ja sitten ollaankin jo porrastuksen piirissä. Tulee inhimillistä kärsimystä siitä, että byrokratia ei vähene, mutta sen sijaan toimeentulo sitäkin suuremmassa määrin.

No, edustaja Lindén myös edellisessä puheenvuorossaan puhui suurista tuotantolaitoksista ja niiden yt-neuvotteluista, ja valitettavasti tämäkin on totisinta totta tämän hetken Suomessa. Viimeksi eilen saimme yhden suuren metsäteollisuuden yhtiön tehtaalta valmistuneet yt-luvut. Niiden osalta eivät pieniä paikkakuntia, teollisuuspaikkakuntia auta ärimmit eikä pärmit. Siinä kohtaa, kun tarvittaisiin turvaa työttömyyden varalle, tarvittaisiin mahdollisesti koulutusta, mutta sen sijaan, että sosiaaliturvakin on jo leikattu, on leikattu myöskin aikuiskoulutus.

Kun työttömäksi jää sitten plus 55-vuotias prosessityöläinen, niin kaupungissa, jossa työpaikkoja on se vajaa 200 ja työttömiä moninkertainen määrä, on itsestään selvää, että tällä hallituksen esityksellä ei inhimillistä kärsimystä ainakaan helpoteta, ei helpoteta työ-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

hön pääsyä, ei helpoteta toimeentuloloukossa olemista, ainoastaan vaikeutetaan elämää entisestään.

Toivon todella, että hallitus miettisi pidemmällä aikavälillä näiden omien tekojensa seurauksia. THL:n laskelmien mukaan nimittäin pienituloisten määrä tulee kasvamaan 94 000 ihmisellä ja perustoimeentulolle ajautuu satatuhatta ihmistä lisää vuoteen 2027 mennessä. Tämä ei siis ole työllistävää vaan eriarvoistavaa ja köyhdyttävää politiikkaa. — Kiitos

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

18.51 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme jälleen hallituksen esitystä, jossa heikennetään tuntuvasti suomalaista työttömyysturvaa ja hyvinvointivaltiomme peruspilareita. Hallituksen valitsemassa linjassa leikkauksilla heikentää hyvinvointivaltiotamme ei ole sinänsä mitään uutta. Tämä valittu linjahan kävi hyvin selväksi jo hallitusohjelman julkistamisen yhteydessä, ja tätä linjaa on nyt sitten reilun vuoden ajan toteutettu hallituksen esityksillä, joita tähän taloon on käsiteltäviksi tuotu.

Vähintä, mitä näin kovien heikennysten tekijöiltä, maan hallitukselta, voisi odottaa, olisi kunnollinen kokonaisvaikutusten arviointi työttömyysturvan ja muun sosiaaliturvan heikennyksistä. Jälleen onkin tässä keskustelussa syytä hämmästellä sitä, että hallitus ei ole tähän mennessä teettänyt leikkauksilleen kunnollista kokonaisvaikutusten arviointia, vaikka sitä ovat useat tahot edellyttäneet, jopa vaatineet, niin tässä talossa kuin sen ulkopuolellakin. Näistä puutteellisista vaikutusarvioistahan olemme joutuneet saamaan esimerkkejä myös hallituksen muissa lakihankkeissa. Tänäkin on paljon puhuttu maahanmuuttoon liittyvistä kiristyksistä. Myös niitä on paljon arvosteltu siitä, että valmistelussa vaikutusarvioiden lyhyet lausuntoajat ovat olleet enemmän pääsääntö kuin poikkeus, ja näinhän ei tietenkään pitäisi olla.

Hallitus on perustellut myöskin tätä työelämäheikennystensä kokonaisuutta tällä pohjoismaisella mallilla. Nyt kun tässä on vuoden ajan haastettu hallitusta siitä, onko tämä heikennysten kokonaisuus todella sellainen, että sitä voitaisiin pitää pohjoismaisena linjana, niin viikko viikolta ja esitys esitykseltä tämä perusta näille väitteille alkaa horjua — jos ei ole jo täysin kumoutunut. Tässäkin keskustelussa saimme merkittävän esimerkin tästä, kun aiemmissa hyvissä puheenvuoroissa tuotiin esiin, että vaikkapa tätä tähän esitykseen sisältyvää ansioturvan porrastusta ei ole käytössä esimerkiksi Tanskassa ja Norjassa, jotka käsitykseni mukaan ovat Pohjoismaita, joihin hyvin paljon näissä esityksissä pyritään Suomea vertailemaan. Kyllä tämä nyt käyty keskustelu jälleen sitä teroittaa ja sen kirkastaa, että pohjoismainen malli on tästä työelämäheikennysten kokonaisuudesta hyvin kaukana. Aivan erityisesti ne pohjoismaisen mallin — muissa Pohjoismaissa käytössä olevat — työntekijöiden näkökulmasta kannustavat elementit ovat hallituksen politiikassa jääneet tuomatta tänne Suomeen. Tässäkin keskustelussa haluan kannustaa siihen, että hallitus arvioisi myös sitä toista puolta, sitä, miten voitaisiin kannustaa työntekijää, tukea työntekijää ja sitä kautta saavuttaa niitä tavoitteita, joita yhdessä täällä asetamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

18.55 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean alkuun sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajan roolissa, että äskeisessä ensimmäisessä puheenvuorossani on ehtinyt enää sanoa, että valiokunnan mietintöön sisältyy kolme eri vastalauseita, ja tätä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

kautta se kertoo siitä, että asioista ei olla nyt samaa mieltä. Nämä valiokunnan kannanotot ovat sillä tavalla vakavia, että tässä on myöskin paljastunut useita vaikeita kohtia, jotka vietiin tosiasiasa läpi miettimättä, voitaisiinko näin tosiasiallisesti tehdä. Olen siitä hyvin pahoillani henkilökohtaisesti, että edes näitä vaikeita ongelmia ei pyritty ratkaisemaan.

No, muutamia esimerkkejä.

Lähdetään ensinnäkin liikkeelle näistä työllisyysvaikutuksista. Tässä hallituksen esityksessä varsin rehvakkaasti todetaan, että työllisyysvaikutuksia lähdetään kovalla kädellä hakemaan, 18 700 työllistä on tavoitteena saada. Äsken kuvailemassani porrastusmallissa on tarkoitus hankkia lähes 13 000 työllistä, eli 12 800 henkilöä, ja velvoitetyön lakkautumisen osalta 3 500 henkilöä. Arvioidaan kohta, onko tämä realistista erityisesti tämän velvoitetyön osalta — siitä kohta lisää.

Mutta sen lisäksi: Ajatelkaa, että alle tuhat työllistä aiotaan hankkia tässä esityksessä sillä, että tehdään muutoksia tiettyihin ikäsidonnoiksiin säännöksiin. Tässä on esimerkiksi ajattelussa, että 58-vuotiaiden suoja säännös kumotaan ja työssäoloehdon kertymisen lakkautuminen palkkatuetusta työstä tulisi tapahtumaan, ja sen lisäksi lähdetään siitä, että työssäoloehdot ei enää kerry palveluihin osallistumisesta. Siis näistä yritetään saada alle tuhat työllistä. Minusta tämä on häpeällistä. Tämä on häpeällistä jopa eduskunnalle sen takia, että tässä on todella kovista ihmiskohtaloista kysymys. Joku voisi jopa sanoa, kuinka me kehdataan. Siis alle tuhat työllistä. Ja nämä ovat minun mielestäni niitä kriittisiä kysymyksiä, joita täällä salissa pitäisi tarkastella kyllä paljon huolellisemmin. Kohta näistä yksityiskohdista lisää.

Tämä koko työllisyysvaikutusten luku on rakennettu niin, että on ajateltu, että otetaan käyttöön tällainen joustoestimaatti eli, taloustieteen termein, katsotaan työllisyyttä, miten se tulisi kehittymään. Tämä joustoestimaatti, joka tässä on valittu, perustuu sellaiseen tutkimukseen, joka toteutettiin 2010. Tämä tutkimus, jonka Uusitalo ja Verho tekivät, on sellainen, että siinä tosiasiasa on tutkittu eri tavalla kuin tämä todellinen esitys hallituksen esityksenä muodostui. Ja kun olemme kuulleet myös professori Uusitaloa, niin emme kyllä sen kuulemisen perusteella saaneet semmoista vahvaa käsitystä, että tämä tulisi onnistumaan tällä joustoestimaatilla. Tämä joustoestimaatti, joka tähän on valittu, on myös kansainvälisesti kiinnostava: mistä tämä 0,8 tulee. Ja tällä hetkellä tämä rakennettu kokonaisuus nimenomaan tämän porrastusmallin pohjalta lähtee hakemaan 0,8:lla tätä työllisyysvaikutusta.

Toinen erikoisuus on siinä, että kun äsken juuri todettiin, että tämä ei taida tulla onnistumaan, niin itse asiassa työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ja sen puheenjohtajakin, joka tässä istuu, toteaa tämän omassa lausunnossaan, jota myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunta lainaa. Tässä todetaan, että hallituksen esityksessäkin todetun mukaisesti työllisyysvaikutusarvioinnit ovat suuntaa antavia — siis ajatelkaa, että nämä ovat suuntaa antavia. Nämä ovat siis suuntaa antavia, sillä erilaisten kohderyhmien reaktiot kannustimien muutoksiin voivat erota toisistaan ja arvioiden pohjalta olevien tutkimustulosten asetelmat ovat voineet olla hyvin erilaiset kuin nyt käsillä oleva tilanne. Siis tähän on objektiivinen fakta, mutta ei sillä mitään merkitystä ole ollut. Mutta sentään molemmat valiokunnat joutuivat toteamaan, että tämä ei taida nyt onnistua näillä luvuilla. Tämä 0,8:n estimaatti, puhemies, ei tule tuottamaan tällaista työllisyshyötyä, ja se sanotaan suoraan vähän kauliimminkin tässä työelämävaliokunnan paperissa. Mutta oma epäilykseni on, että me ensi vuonna ihmetellään, mihin ne työpaikat jäivät. Ja kaikkein huvittavinta on, että tämä Uusitalon tutkimus on tehty aivan eri lähtökohdista, ja me kehdataan täällä lainata sitä ja sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

noa, että tämmöiset työllisyysvaikutukset tulevat, kun me tällä tutkimuksella otetaan 0,8:n estimaatti tähän joustoksi. Ei tämä tule onnistumaan.

Arvoisa puhemies! Tässä on otettu myöskin sellainen käsitys työllisyysvaikutuksia arvioitaessa, että velvoitetyön lopettaminen toisi 3 500 uutta työpaikkaa. Nyt minun pitää kyllä kysyä, tietävätkö edustajat, mitä se velvoitetyö on ja kuinka todennäköistä olisi se, että velvoitetyön piirissä oleva henkilö työllistyisi tosiasiallisesti avoimille työmarkkinoille — mutta se vain tuppasi itsensä sinne velvoitetyöhön, vaikka sen olisi pitänyt mennä avoimille työmarkkinoille ja siellä olisi ollut työpaikkoja. On tämä uskomatonta epärealismia, että ajatellaan, että ihminen, joka menee velvoitetyöhön, olisi oikeasti työllistynyt avoimille työmarkkinoille mutta vain tuppautui sinne velvoitetyöhön. Nyt kun kielletään velvoitetyö jatkossa, niin ajatellaan, että 3 500 henkilöä pelastetaan sieltä, että he eivät nyt voi mennä velvoitetyöhön, kun he työllistyvät avoimille työmarkkinoille. Kun me katsotaan näitä henkilöitä, jotka velvoitetyöhön ovat menneet, niin kyllä on pakko sanoa, että nämä ihmiset eivät ole saaneet avoimilta työmarkkinoilta töitä. Se on minusta tämän esityksen raadollisimpia realismeja, että me hankitaan 3 500 työllistä sillä, että me viedään ihmisiltä mahdollisuus työllistyä velvoitetyöllä, jos ei se avoimilla työmarkkinoilla onnistu. Kyllä myös tämä minun mielestäni on aika häpeällistä. Kuinka me kehtaamme, joku voisi sanoa.

Niin kuin viimeiseksi totesin, on tämä myöskin rajun raakaa erityisesti ikääntyviä työllisiä kohtaan: [Puhemies koputtaa] alle tuhannen hengen työllistämiseksi me yritetään tehdä sellaista, mikä ei tule onnistumaan. Jos nämä ihmiset ovat olleet työttöminä, niin he edes pääsisivät palkkatuettuun työhön [Puhemies koputtaa] ja saisivat työllisysehdon toteutumaan, mutta tässä tapauksessa myöskin siitä halutaan luopua. Kyllä tämä työllistäminen on raakaa. Ja jos lakko-oikeudessa yritettiin seitsemän minuutin työajan pidennystä per henkilö per vuosi, niin kyllä tämä projekti on aivan yhtä järjetön.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

19.03 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Itsekin haluan vielä vedota perussuomalaisiin ja kokoomukseen, että vetäisitte nämä jatkuvat heikennysesitykset pois täältä eduskunnasta. Kun katsotaan teidän tekemääne politiikkaa, niin te olette kohdistaneet kaikki leikkaukset suurelta osin pienituloisiin ihmisiin ja etenkin työttömiin ihmisiin. Me käsitelimme täällä — ei ole varmaan kuin puoli vuotta aikaa — sitä, kun lapsikorotukset otettiin työttömyysturvasta pois, omavastuita muutettiin ja tuli monia muita heikennyksiä, jotka rahallisesti koskivat hyvin paljon työttömyysturvaa. No, nyt te tuotte uuden heikennyksen, joka kohdistuu työttömiin. Jollain tavalla toivoisin, että mieltisitte tämän hetken Suomen tilannetta. Meidän työttömyys kasvaa huomattavan kovaa vauhtia, kymmeniätuhansia työttömiä on tullut teidän aikananne lisää, avoimia työpaikkoja ei ole. Yhtä avointa työpaikkaa kohden on moninkertainen määrä työttömiä ihmisiä.

Tässä teidän esityksessä — kun ihminen jää työttömäksi, niin hän etsii ja haluaa löytää työn — jo kahden kuukauden kuluttua leikataan merkittävästi työttömyysturvaa. Oetaan esimerkiksi 2 500 euroa kuukaudessa tienaava: 40 päivän päästä 300 euroa leikataan, ja sitten vielä kahdeksan kuukauden jälkeen lähes 400 euroa leikataan tästä työttömyyskorvauksesta. Onhan tämä aivan kohtuuton tilanne näille ihmisille. Tunnen erittäin monta työttöntä. Ihmiset tulevat keskustelemaan kanssani tästä tilanteesta. Ihmiset haluavat ja yrittävät löytää töitä. Mitä te teette? Rankaisette heitä tästä työttömyydestä, joka jo inhimillisesti on heille raskas, ja he haluavat löytää töitä. Että kyllä vähän kyseenalaistaisin sitä, kuin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

ka paljon te voitte vielä vierittää näille työttömille ihmisille näitä leikkauksia, varsinkin kun samaan aikaan ministeritason tuloluokassa puhutaan jopa tuhansien eurojen veronkevennyksistä vuodessa. Tuntuuhan tämä nyt meistä äärettömän epäoikeudenmukaiselta ja kohtuuttomalta.

Varsinkin on pakko... Yksi tuttu nuori työskentelee rakennusalalla. Hän on joutunut lomautetuksi ja ei yksinkertaisesti löydä töitä. On aivan kohtuutonta seurata, kun hän hakee todella paljon työpaikkoja, yrittää päästä haastatteluihin ja saada ja löytää sen työn, ja se, mitä hallitus tarjoilee: hän nyt odottaa vain, että koska tätä tuloa tullaan leikkaamaan ja kuinka paljon. Kun otetaan päälle vielä nämä muut leikkaukset, niin onhan tämä kohtuutonta.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa erikseen nämä ikääntyneet työttömät, ja tästä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa siis oikeastaan anelisin perussuomalaisia, että he vetäisivät nämä leikkaukset ja heikennykset pois. Mutta, arvoisa puhemies, on kyllä todettava, että kintaalla viitattiin. Ei haluttu muuttaa tätä esitystä.

Otan nyt esimerkiksi nämä 60-vuotiaat työttömäksi joutuneet. Heitä on huomattavan paljon tämän rakennemuutoksen ja muun johdosta. Tämän jälkeen, kun ansiosidonnaista ensin leikataan, he joutuvat työmarkkinatuella lopulta, noin 800 euroa kuukaudessa. Meillä on ollut olemassa laissa nämä suojaäännökset, joissa on edellytetty subjektiivisella oikeudella velvoitetyötä, kuntien velvoitetyötä, erilaisia palveluita on tarjottu näille työttömille, millä he ovat voineet päästä uudestaan ansiosidonnaiselle, joka olisi turvannut heidän toimeentulonsa siellä yli 60-vuotiaana edes jollain tavalla. Nyt te viette nämä kaikki suojaäännökset näiltä työttömiltä pois, ja ainoa keino on löytää avoimilta työmarkkinoilta se työpaikka. Ja vähän kyseenalaistaisin sitä, että jos 60-vuotias, useasti ammattihenkilö, yrittää hakea työtä, niin todellisuutta on, että meidän työmarkkinoilla on ikä syrjintää ja nämä ihmiset eivät työllisty, vaikka he olisivat kuinka ammattitaitoisia ja haluaisivat työtä. Usein taustalla voi olla myös työkykyyn vaikuttavia asioita ja muita, mutta pääsääntöisesti näitten työllistymismahdollisuus on olematon. Tässä tilanteessa, jossa te heikennätte heidän näitä lakisääteisiä oikeuksiaan ja tiputatte heidät sinne työmarkkinatuella, niin he ovat viimeiset vuodet tällä minimitoimeentulolla, 800 euroa, ja he eivät pääse korkeammille tuloille, jos he eivät pääse töihin, ja tämä tulee suoraan vaikuttamaan näiden ihmisten eläkekertymään ja muuhun.

Tässä olisin toivonut, että edes piirun verran olisitte muuttaneet tätä esitystä, jolla olisi suojeltu näitä yli 60-vuotiaita työttömiä ihmisiä, että he olisivat jollain tavalla päässeet tänne ansiosidonnaiseen takaisin ja heidän toimeentulonsa olisi turvattu. Tätä monet hyvinvointialueet ja kunnatkin kannattivat. Esimerkiksi oma kotikaupunkini Tampere ilmaisi tästä ison huolen ja arvioi, että näitä on joitain tuhansia Suomessa, jotka nyt tippuvat suoraan näistä palveluista pois tänne minimitoimeentulolle. Nämä ovat hankalassa työmarkkinatilanteessa. Tässä nyt edelleen vetoan, että perussuomalaiset auttaisivat meitä ja poistaisivat edes tämän kohdan tästä esityksestä.

Arvoisa puhemies! Sinällään tämä heikennys kohdistuu jälleen työttömiin ihmisiin, ja vaikka kuinka paljon nyt yritetään leikata ja harjoittaa tätä keppipolitiikkaa, mitä me aktiivimallin aikana nähtiin, niin me emme usko näihin työllisyysvaikutuksiin. Vaikka kuinka paljon ihmisiä poljetaan ja leikataan ja aiheutetaan heille toimeentulon hankaluuksia, niin se ei johda automaattisesti näihin merkittäviin työllisyysvaikutuksiin vaan aiheuttaa inhimillistä hätää. Tilanne olisi täysin toinen, jos meillä olisi avoimia työpaikkoja, niin ihmiset

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

pääsisivät töihin, mutta tällä hetkellä työttömiltä leikkaamalla ei synnytetä yhtään uutta työpaikkaa tänne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

19.10 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Aiemmassa puheenvuorossa kiinnitin huomiota ansiosidonnaisen päivärahan tason ja määrän leikkaamiseen. Nyt kiinnitän huomiota tähän palkkatuettuun työhön ja siihen liittyviin heikennyksiin.

Hallituksen esitystä palkkatuetun työn työssäoloeseen liittyvästä muutoksesta on syytä hämmästellä ja ihan syystäkin. Jatkossa palkkatukityö ei siis kerryttäisi työttömyysturvan työssäoloa. Palkkatuettu työ on työntekijän tekemää työsuhteista työtä, josta maksetaan työehtosopimuksen mukaista palkkaa. Tästä tulisi tietenkin kertyä muun työn tavoin työssäoloa. Kun palkkatukityö ei enää kerrytä työssäoloa, se vähentää kannustimia osallistumiseen ja lisää työttömyyttä. Tästä on haittaa, sillä tutkimuksen mukaan palkkatukityö etenkin yrityksissä edistäisi pysyvämpää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Myös kuntien ja kolmannen sektorin tarjoamalla palkkatukityöllä on tärkeä osallisuutta vahvistava ja työkykyä ylläpitävä vaikutus. Palkkatukien ketjuttaminen eri työnantajille voi johtaa tilanteeseen, ettei työllistyjän työssäoloehto täyty pidemmässäkään työssäolossa.

Työssäoloehdon kertymisen lakkaamisen palkkatuetussa työssä on useassa lausunnonantajan lausunnossa todettu olevan työntekijän turvan osalta merkittävä heikennys. Vammaisfoorumi on myös lausunut seuraavaa: ”Hallituksen esityksessä esitetään, että palkkatuettu työ ei kerrytä työssäoloa, paitsi silloin kun palkkatuki on myönnetty alentuneesti työkykyisen työllistämiseksi pidempikestoisesti kuin kymmenen kuukauden ajaksi. Vammaisfoorumi ei kuitenkaan näe perusteltuna sitä, että työssäoloehdossa huomioitaisiin nykytilannetta vastaavasti 75 prosenttia työssäoloehdossa muutoin huomioitavista kalenteriviikoista tai työssäoloehtokuukausista. Alentuneesti työkykyisen työssäoloehdon tulisi karttua täysimääräisesti kymmenen kuukauden jälkeen. Jos kymmenen kuukautta ylittävältä palkkatuen ajalta kertyy nykytilannetta vastaavasti työssäoloa, tarkoittaa se, että vammaisen henkilön tulisi saada neuvoteltua yksi neljäsosa pidempi työsopimus kuin muiden työntekijöiden täyttääkseen työssäoloehdon. Vammaisfoorumi katsoo, että kyseessä on YK:n vammaissopimuksen mukainen epäsuora syrjintä, kun neutraalilta vaikuttavalla lainsäädännöllä tai käytännöllä on kielteinen vaikutus vammaisiin henkilöihin.”

Arvoisa puhemies! En siis näe tätäkään työntekijöiden, jopa vammaisten työntekijöiden, osalta hallituksen kurittamispolitiikan mukaista esitystä millään muotoa kannatettavana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.12 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Ollaan tässä tilanteessa, kun kolmikantainen neuvottelujärjestelmä on särjetty. Nämä kysymykset, kaikki ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan liittyvät kysymykset, on tähän asti neuvoteltu kolmikantaisesti. Jokainen yksityiskohta ja muutos työttömyysturvaan on tehty yhdessä, ja miksi? Siksi, kun työnantajat ja palkansaajat maksavat ansiosidonnaisen turvan, jota tässä nyt ollaan leikkaamassa. Valtio maksaa peruspäivärahan osuuden, jota tässä ei olla muuttamassa. Nimenomaan ansioturvan osalta ollaan leikkaamassa todella voimakkaasti. Ja tosiasia on, että valtiontalou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

teen tällä ei ole vaikutusta — tai on jopa negatiivinen vaikutus, koska ihmisiä siirtyy tästä toimeentulotuella ja valtio ja kunnat joutuvat siitä maksamaan. Kunnat maksavat toimeentulosta puolet, ja kun se määrä tulee siellä kasvamaan, niin kuntien menot tulevat tästä syystä kasvamaan. Eli tilanne on se, että tätä tehdään nyt erittäin voimakkaasti yksipuolisesti.

Arvoisa puhemies! Turvan leikkaus 20 prosentilla kahdeksan viikon jälkeen eli 40 päivän kohdalla ja 25 prosentilla 170 päivän kohdalla viedään läpi automaattisesti, ilman että siihen voisi jollain tavalla vaikuttaa muulla tavalla kuin työllistymällä. Sitä olisi pitänyt pohtia, ja tähän olisi pitänyt tuoda aktivointitoimenpiteet, joilla työtön itse olisi voinut vaikuttaa tämän portaan estymiseen sillä, että olisi lähtenyt aktivointitoimiin ja olisi sitä kautta työllistymismahdollisuuksiaan parantanut. Nyt tämä automaattisesti leikataan, ja sinänsä tämä on todella kylmää kyytiä työttömän osalta.

Toinen asia, joka näissä portaissa on ongelma, on se, että nämä kohdistuvat väärin ajankohtiin lomautustilanteissa, jotka yleensä kestävät muutamia kuukausia, kun työ tilapäisesti vähenee. Lainsäädännössä on 90 päivän sääntö, ja sitten siellä on 200 päivää, ja näitten osalta, kuten tuossa aiemmin puheenvuorossani sanoin, nyt lomautuksen osalta 40 päivän kohdalla tapahtuu leikkaus 20 prosentilla. Se tarkoittaa sitä, että meidän erittäin hyvästä lomautusjärjestelmästä — joka on turvannut sen, että kun työ tilapäisesti vähenee ja työntekijät menevät lomautetuiksi ja työnantaja lomauttaa heidät, niin he saavat jonkinlaisen toimeentulon tämän työttömyysturvan osalta — nyt leikataan 20 prosentilla. Samalla se kytkentä, että kun tilapäinen työ vähenee ja aikanaan palataan sinne työpaikkaan takaisin, niin kyllä se kytkentä tässä tulee pieneneväksi. Ihmiset rupeavat hakemaan uutta työtä, ja sitä lomautuksen joustoelementtiä tässä ei pystytä enää samalla tavalla käyttämään. Täällä on tällaisia ongelmia, jotka nyt eivät sitten tässä yhteydessä ole tulleet huomioitua.

Sitten ikäihmisten työllistymisestä: Edustaja Nurminen tuossa hyvin kertoi konkreettisia esimerkkejä, ja kaikki me varmaan ollaan täällä yhtä mieltä siitä, että ikäihmiset ovat kaikkein vaikeimmin työllistyviä ihmisiä. Siinä tilanteessa on ihan kohtuutonta, kun työpaikka menee alta, että sitten viedään turva sillä tavalla pois, että joudutaan jopa sinne peruspäivärahan tasolle, ja myöskin toimeentuloon vaikutetaan vuosikymmeniä, kun se vaikuttaa eläkkeeseen. Tämä on todella iso ongelma tässä kokonaisuudessa, ja se heikentää näitten osalta todella paljon, ja elämisen laatu muuttuu täydellisesti.

Sitten jos mietitään tämän kokonaisuuden työllisyysvaikutuksia, niin meillä on täällä monia laskelmia ollut, ja kun asiantuntijoilta on kysytty, mitkä niissä ovat ne haarukat, niin siellä on hyvin isot haarukat. He sanovat, että ne ovat suuntaa-antavia: jotkut sanovat, että kolmasosa puoleen tai toiseen niillä luvuilla, että se suunta on tässä näkyvässä, mutta tarkkoja määriä ei voi antaa. No nyt todellisuudessa tilanne on tällä hetkellä se, että kun meillä on nyt näitä leikkauksia tehty, niin työttömyys on kasvanut ja ihmisiä on entistä enempi huonommalla turvalla, ja nythän sen pitäisi ruveta puremaan erittäin voimakkaasti, että ihmiset työllistyvät. Todellisuus on ollut toisenlainen. Nämä ovat laskennallisia työpaikkoja, joista ei ole näyttöä. Ja sitten kun kysytään, niin myöskin VM:n oma arvio oli, että kun ennen puhuttiin keskipitkällä aikavälillä, niin nyt puhutaan pitkällä aikavälillä. Kuinkahan pitkä aikaväli tässä sitten pitää olla, että nämä työllisyysvaikutukset tässä tulevat näkyviin?

Eli tässä on todella paljon sellaista muutosta, joka romuttaa turvaa, ja tämä ei mene pohjoismaiseen suuntaan. Tämä menee ihan muitten maitten suuntaan, ja siinä mielessä voimme unohtaa pohjoismaisesta mallista puhumisen. Kyllä tässä tehdään sellainen karhunpal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

velus suomalaiselle sosiaaliturvajärjestelmälle, että sen korjaaminen ja ylös nostaminen vie pitkään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

19.19 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Muutama sana näistä vaikutusarvioista ja työllisyysvaikutuksista, joista olemme tällä kaudella paljon keskusteluttaneet. Niistä on käyty lukuisia keskusteluita täällä täysistuntosalissa. Tässä hallituksen esityksessä on tarkasteltu ehdotuksen tavoitteita ja vaikutuksia, ja tälle ehdotukselle on arvioitu varsin merkittävät työllisyysvaikutukset. Kun on lukuisia kertoja peräänkuulutettu niitä työllisyysvaikutuksia, niin tälle esitykselle niitä on arvioitu varsin merkittävässä määrin, ja nämä vaikutusarviot on tehnyt valtiovarainministeriö. Nämä työllisyysvaikutukset ovat täysin julkisesti saatavilla, ja ne ovat virkavastuulla valtiovarainministeriössä tehtyjä. Vaikka oppositio toteaa, että he eivät näihin vaikutusarvioihin usko, niin nämä ovat asiantuntijoiden arvioita. [Krista Kiurun välihuuto]

Hallituksen tähän esitykseen kuuluville muutoksille on arvioitu siis myönteisiä työllisyysvaikutuksia seuraavasti: Kaikkein suurin osa on ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastamisen osuus, 12 800 henkilöä, ja sitten tämä mainittu velvoitetyön lakkauttaminen, 3 500 henkilöä, ja lisäksi on näitä muita muutoksia, joiden työllisyysvaikutukseksi on arvioitu pienempi työllisyysmäärä, niin kuin puheenjohtaja Kiurukin mainitsi, alle 1 000 henkilöä. Mutta yhtä kaikki yhteensä tämän esityksen muutosten arvioidaan lisäävän työllisyyttä noin 18 700 henkilöllä. Ja on aivan totta, niin kuin puheenjohtaja Kiuru ihan oikein luki työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausuntoa, että vaikutusarvioihin liittyy aina epävarmuutta. Tämä on aivan selvää. Mutta samassa mietinnössä todetaan myös, että asiantuntijoiden mukaan ja mittavan tutkimuskirjallisuuden perusteella työttömyysturvan kestolla ja tasolla on merkitystä työttömyysjaksojen pituudelle ja nimenomaan sillä tavalla, että parempi taso ja pidempi korvausjakso pidentävät työttömyysjaksoja — näin siis mittava tutkimuskirjallisuus ja asiantuntijat myös meidän valiokunnassamme, niin kuin mietinnössä todetaan.

Ja nyt, kun etenkin sosiaalidemokraatit peräänkuuluttavat näitä työllisyysvaikutuksia ja ilmoittavat vastustavansa näitäkin hallituksen toimia, on välttämätöntä kysyä: mikä on se vaihtoehto, jos me haluamme lisää työllisyyttä tähän maahan ja kun me olemme tilanteessa, jossa valtiontaloutta pitää sopeuttaa, julkista taloutta pitää sopeuttaa ja se tarkoittaa myös leikkauksia? Mikä on se vaihtoehto, jos nämä hallituksen toimet eivät teille kelpaa, niin kuin ne eivät selvästikään kelpaa?

Näistä työllisyysvaikutuksista esimerkiksi pitää mainita, että kun sosiaalidemokraattien eduskuntaryhmä on esittänyt vaihtoehdonsa ja tehnyt sille vaikutusarvioinnit, niin näitä työllisyysvaikutuksia te ette ole julkistaneet. Ne ovat olemassa, mutta niitä ei ole julkistettu. Hallitus on tehnyt tämän esityksen, ja sille on valtiovarainministeriössä arvioitu tämä työllisyysmäärä, miten paljon se lisää työllisyyttä Suomessa. Ja jos nämä 18 700 lisätyöllistä eivät teille kelpaa, niin mikä on se vaihtoehto, mitä te esitätte, jolla saataisiin vastaava tai edes jonkinlainen vastaava positiivinen vaikutus?

Arvoisa puhemies! Pari sanaa myös tasa-arvonäkökulmasta. Niin kuin todettua, hallituksen esityksessä on tarkasteltu tämän ehdotuksen tavoitteita ja vaikutuksia. Vaikutusten osalta on tarkasteltu kattavasti myös yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon näkökulmaa, niin kuin asiaan kuuluu. Tämä on myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

nosta. Erityisesti sukupuolten tasa-arvon kannalta voidaan arvioida, että vaikutusten kohdentumisella on ainakin osittain kytkös voimakkaasti sukupuolittuneisiin työmarkkinoihin. Ja näinhän tämä on, että meillä on täällä Suomessa poikkeuksellisen segregoituneet työmarkkinat. Se on meidän yhteinen haaste, mikä ei korjaannu millään yhdellä lakiesityksellä, vaan se on meidän yhteiskunnan rakenteellinen tasa-arvon haaste, mitä pitää pyrkiä ratkomaan. Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut tätä asiaa ratkomaan. Halutaan selvittää, millä tavalla ammattialojen sukupuolten mukaista eriytymistä voidaan ehkäistä, miten siihen voidaan puuttua. Ja tämä on asia, jossa tarvitaan myös yhteistyötä, mitä mielellään tehdään myös yhdessä, koska tämä on iso yhteiskunnallinen kysymys, joka ei ratkea millään yksittäisillä toimilla.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Edustaja Suhonen nosti esiin vammaiset ihmiset ja vammaisten ihmisten työllistymisen mahdollisuudet. Hallitus tekee lukuisia toimia, joilla edistetään osatyökykyisten työllistymistä. Näitä toimia on jo hallitusohjelmassa lukuisia, ja se on aivan täysin loogista, koska hallituksen tavoitteena on, että työikäiset ja työkykyiset ihmiset työllistyisivät, voisivat tehdä työtä, voisivat pärjätä työssä, voisivat pysyä työssä. Ja tähän tehdään lukuisia toimia. Se on tärkeää niin työllisyysasteen näkökulmasta kuin myös inhimillisestä näkökulmasta. Me tiedämme, miten tärkeää ihmiselle on voida tehdä mielekästä työtä. Näitä toimia osatyökykyisten työllistämiseksi on lukuisia. Ne liittyvät muun muassa vammaisten henkilöiden työllistämisen kannusteisiin ja vammaisten yrittäjien toimintaedellytyksiin, mutta ne eivät liity tähän käsittelyssä olevaan esitykseen, joten niistä ei tässä yhteydessä enempää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. [Krista Kiuru ja Ilmari Nurminen pyytävät vastauspuheenvuoroa] — Ennalta varatut puheenvuoronne ovat niin pian, että en nyt avaa debattia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä. [Krista Kiuru: Olisin halunnut vain korjata puheenvuoroa!] — Teillä on siihen tilaisuus hetken kuluttua.

19.26 Ville Väyrynen kok: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys koostuu kolmesta eri kokonaisuudesta: ansioturvan tasoa porrastetaan, työssäoloehto ei enää kerry palkkatuetussa työssä ja tietyt ikäsidonnaiset poikkeukset lakkautetaan. Tavoitteena on purkaa kannustinloukkuja, muokata työn vastaanottamista entistä kannustavamaksi ja nopeuttaa uudelleentyöllistymistä. Edelleen tavoitteena on julkisen talouden vahvistuminen työttömyysmenojen vähentymisen kautta, nettona 276 miljoonaa euroa. Työllisyysvaikutukseksi on arvioitu 18 700 henkilöä 458 miljoonan euron vaikutuksilla julkiseen talouteen. Kaikkiaan julkisen talouden arvioidaan vahvistuvan 734 miljoonalla eurola. Kyseessä on siis varsin merkittävä esitys julkisen talouden kantokyvyn näkökulmasta.

Työllistymisen on havaittu nykytilanteessa painottuvan juuri ansioturvan loppumisen ajankohtaan. Siksi porrastaminen suhteellisen lyhyellä syklillä on tämänhetkisessä taloudellisessa tilanteessa perusteltua, jotta uudelleentyöllistyminen tapahtuisi mahdollisimman nopeasti. Palkkatuetun työn kerryttämän työssäoloehdon suhteen on esitetty huoli, että se ohjaisi käyttämään palkkatuettua työtä ensisijaisesti nimenomaan työssäoloehdon kerryttämiseen eikä työllistymiseen vapaille markkinoille. Se ei ole kestävää pitkällä tähtäimellä. Työllistymisen avoimille markkinoille tulee olla tässäkin tilanteessa ensisijainen tavoite. Se on niin työntekijän, työnantajan kuin yhteiskunnankin etu. Palkkatukimekanismi jää ennalleen, ja näin sen käyttöä pyritään ohjaamaan työllistymisen suhteen tuottavampaan suuntaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan työn vastaanottamisen kannusteita tulee kasvattaa. Käsitellyssä oleva lakiesitys tähtää juuri tähän kannustinloukkuja purkaen. Työn vastaanottamisen ensisijaisen motiivin tulisi olla pitkäaikainen työllistyminen, ei ansioturvan optimointi. Uskon tämän olevan myös useimpien työn vastaanottajien tavoite. On kuitenkin aivan selvää, että aina näin ei tapahdu ja osalle työttömyyteen tippuvista tulee eteen tulotason lasku. Tämä on yksilölle hyvin hankala sekä epätoivottava tilanne ja harvoin myöskään yksilön oma syy. Syyllistäminen valmiiksi haastavassa tilanteessa ei luonnollisesti helpota kenenkään asemaa.

Hallitusohjelmaa noudattava lainsäädäntöpaketti on kuitenkin kokonaisuus. Sen tavoite on työllistävien vaikutustensa kautta nostaa mahdollisimman moni työttömyydestä jälleen työelämän pariin. Näin onnistuttaisiin tarjoamaan yhä useammalle yksilölle mahdollisuus määrittää oman elämänsä ja taloutensa suunta vapaiden työmarkkinoiden kautta. Tämä lakiesitys on osa Orpon hallituksen kokonaisuutta. Näin hyvinvointiyhteiskuntamme palveluineen pyritään turvaamaan erityisen haastavassa julkisen talouden tilanteessa. Haluamme olla hyvinvointiyhteiskunta myös tulevaisuudessa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, huomio vaikutusarvioista, kun niiden puutteesta jälleen hallitusta moititaan. Tänäkin useaan kertaan viitatuut vaikutukset toimeentuloasiakkaiden lisääntymiseen perustuvat hieman tarkoitushakuisesti ja valikoiden ainoastaan staattisiin arvioihin. Oppositio on jättänyt niistä arvioitua työllisyysvaikutukset huomioimatta, aivan kuten SDP omassa syksyisessä vaihtoehdossaan. — Kiitos. [Aki Lindén: Tämän vuoden budjetissa hallitus arvioi itse 100 000 lisää toimeentulotuen piiriin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

19.29 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tuossa äsken valiokunnan puheenjohtaja Sirén totesi, että nämä työllisyysvaikutukset on arvioitu aika laajan akateemisen kirjallisuuden pohjalta, ja annoitte tässä ymmärtää, että ne perustuisivat siis ikään kuin tähän akateemiseen kirjallisuuteen. Siitä edeltävästä olemme samaa mieltä, että tätä työllisyysvaikutusten kokonaisuutta on hyvin vaikea arvioida, ja itse vedän tästä erilaisen johtopäätöksen. Ei meillä ole riittävästi akateemista kirjallisuutta, puhumattakaan näyttöä, siitä, millä tavalla tämä porrastusmalli tulee tuomaan työllisyyttä. Päinvastoin, meidän olemme kokeilleet Euroopan tasolla tätä Unkarissa ja Ruotsissa. Miten me kehtaamme täällä sanoa, että meillä olisi merkittävä akateeminen näyttö siitä, miten tämä tulee toimimaan? Jos me mentäisiin Unkarin mallilla, voisi suoraviivaisesti sanoa, että ei mitään, Unkarin malli kehiin. Mutta kaikki tiedätte, miksi ei. Nyt meille sanotaan, että otetaan tämä pohjoismainen työvoimamalli käyttöön eli otetaan Ruotsin malli. Mutta miten käykään? Eihän Ruotsin mallissa ole tällainen porrastus kuin tässä. Ja se Ruotsin malli meni mönkään. Ruotsin malli meni mönkään, ja me esitämme siis 40 päivän jälkeen 20 prosentin miinusta. Ruotsissa ei lähdetty näin aikaisin liikkeelle ja porrastuksen prosenttikin oli aivan toista. Ruotsissa ei otettu näin kovia prosentteja, että 170 päivän jälkeen leikattaisiin 25 prosenttia. Mihinkä akateemiseen näyttöön tämä perustuu? Minä kysyn vaan.

Kun me kuulimme näitä asiantuntijoita — meillä oli itse asiassa aika monta akateemista asiantuntijaa, koska me epäilimme nimenomaan näitä työllisyysvaikutuksia, ja tällä kertaa tämä höylättiin oikein todella tiukasti — niin selvisikin, että meillä ei ole yhtään akateemista tutkijaa, joka tämän mallin, joka tässä on, menisi todistamaan hyväksi. Minä en tiedä, kuuliko työelämävaliokunta sitten jotain sellaisia asiantuntijoita, jotka totesivat, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

tämä osuu ihan lankulle nyt. Se ongelma on se, että tämä ei osu akateemisten tutkijoiden mukaan lankulle sen takia, että tämä 40 päivää tulee aivan liian nopeasti. Ja kaikkein hulluinta on se, että 40 päivän sisällä on laskettu työllisyysvaikutus joustoestimaatilla 0,8, kun tästä porukasta automaattisesti merkittävin osa työllistyy joka tapauksessa jo nyt. Siis ei-hän tässä ole mitään järkeä.

Jokainen, joka ymmärtää vähänkään, ymmärtää, että tässä on laskettu työllisyysvaikutus tähän alkupäähän niille, jotka työllistyvät joka tapauksessa. Ei tässä mitään uusia työpaikkoja luoda. Siis on pakko sanoa, että kun täällä oppositio sanoi syksyllä, ennen joulua, että näissä työllisyysvaikutuksissa, jotka niihin esityksiin oli repäisty, ei oteta ristikkäisvaikutuksia huomioon, niin kas, kas, tässä ehdotuksessa myönnetään, että nyt on syntynyt ristikkäisvaikutuksia. Senhän takia tätä hallituksen esityksen työllisyysvaikutusta on niin merkittävästi muutettu tähän, eikä nyt tässä pohjassa ole kuin 18 700.

Hei, ihan oikeasti, jopa nämä tutkijat itse sanovat, että valtiovarainministeriöstä ei pystytä arvioimaan, miten tämä niin sanotusti ikäännyvämpi joukko tässä tulee menettelemään. Hei, minä en missään menisi sanomaan, että tämä on akateemisesti, suurella näytöllä todistettu, että tämä on totta, varsinkin, kun me kuulimme professori Uusitaloa ja kysyimme, mahtaisiko tämä 0,8:n estimaatti sitten toimia. Sekin tutkimus on tehty aivan eri lähtökohdista kuin tämä. Ja tämä ei ole enää mikään tutkimus, vaan tämä on muutaman päivän päästä, kuulkaa, realismia. Ja sitten kysytään, tuntuvatko ne työpaikat realismilta. On pakko sanoa, että eivät ole sosiaaliturvaleikkaukset viime syksyltä realisoituneet. Kun huhtikuun alussa vain odotettiin kädet nousuasennossa, milloin rupeaa tippumaan työpaikkoja ja työllisiä, niin nyt on 50 000 työllistä vähemmän kuin silloin kun tämä hallitus aloitti.

Onhan tämä nyt surkeata, mutta tässä sosiaali- ja terveystieteiden mietinnössä todetaan ihan rehellisesti, että me ei oteta nyt suhdanteita huomioon, koska valtiovarainministeriön totesi, että nyt ei voi ottaa suhdanteita huomioon — pahalta näyttää. Nyt katsotaan erityisen pitkälle. Minä kysyn, kuinka pitkälle hallituspuolueet voivat katsoa, kun teillä on kaksi miljardia kiinni tässä, onnistuuko tämä. Kahden miljardin säästöt ovat kiinni näissä työllisyyspaketeissa, jotka perustuvat työllistämiseen sosiaaliturvaa leikkaamalla — kaksi miljardia kiinni ja satatuhatta työllistä. Siis minua ainakin tutisuttaisi housunpuntit, jos minä olisin keksinyt tämmöisen. Ensi vuoden lopussa ei me saada edes sitä viittäkymmentätuhatta kiinni. Lukekaa JTS:n oma arvio siitä, mitä valtiovarainministeriö ennustaa. Suhdanteet ovat niin pitkällä, että pyyhitään tässä koko tällä hallituskaudella pöytää, katsellaan ensi vaalikauden aikana, syntykö. Ei valtiovarainministeriön ennuste JTS:n osalta lupaa teille työllisiä yhtään enempää kuin oli silloin, kun tämä hallituskausi alkoi — oma JTS:n kehys, oma ennuste. Minä en menisi kyllä missään sanomaan, että kyllä on akateemisesti näytetty, että tämä homma toimii.

Mutta, arvoisa puhemies, tulin tänne puhumaan ihan muista asioista. Minuutin vastauspuheenvuorossani olisin pystynyt sen tiivistämään eduskunnan sääntöjen tavalla, mutta nyt meni 5 minuuttia ja 40 sekuntia, mutta ei varmaan hukkaan, koska tässä tuli puhuttua niin, että varmasti jokainen nyt tämän jälkeen ymmärtää, että aika säädyttömiä väitteitä täällä esitetään.

Mutta halusin puhua palkkatuetusta työstä. Tässä esityksessä siis toinen keskeinen muutos liittyy tähän palkkatukeen. Tässä esityksessä siis ehdotetaan nyt, että palkkatuettu työ ei enää pääsääntöisesti kerrytä työssäoloa, mikä tarkoittaa siis käytännössä sitä, että työssäolon kautta ei saa enää niin sanotusti nollattua päiviä. No, onko tämä iso ongelma vai ei? Hallitus poistaa tämän sen takia, että nyt kaikki työllistyisivät avoimille työmarkkinoille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

Onko todella uskottava, että ihmiset, jotka ovat olleet palkkatuetussa työssä, yhtäkkiä ryntäävät avoimille työmarkkinoille ja sieltä työllistyvät, kun se poistetaan? Onko tämä, hei, oikeasti uskottavaa? Kuka tällaiseen logiikkaan uskoo, että ihminen valitsee mieluummin palkkatuetun työn kuin avoimilla markkinoilla olevan työn? Minua ei oikeastaan puhuttele tämä logiikka. Mutta tällä on nyt työllisyysvaikutuksia, mitä me muut emme näe. Ja kun näin nyt sitten on, niin tässä esityksessä on ainoa positiivinen puoli se, että alentuneesti työkykyisen työllistämiseksi solmittu palkkatuettu työ ja yli 60-vuotiaan pitkään työttömänä olleen työllistämiseksi solmittu palkkatuettu työ jatkossa kerryttäisi työssäoloa kymmenen kuukauden jälkeen. Mutta siinäkin ei haluttu miettiä, pitäisikö antaa armoa ja laittaa pikkuisen vähemmän. Kun kerran poistetaan koko juttu, niin olisiko tälle porukalle voitu antaa yhtään enempää arvoa kuin niin, että yhdeksän kuukautta ei vielä, mutta kymmenestä kyllä? No, mikä tässä on ongelma? Ajatelkaa, että perustuslakivaliokunta siis sanoo, [Puhemies koputtaa] olisiko pitänyt kuitenkin harkita. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa sanotaan, että olisi ollut perustellumpaa, että palkkatuettu työ kerryttäisi ainakin osittain [Puhemies koputtaa] työssäoloa. Ja PeV vielä sanoo, puhemies, että tämä ehdotus voi osaltaan johtaa erilaisten työn tukemisen muotojen [Puhemies koputtaa] eriytyvään tilanteeseen, kun erilaista työtä arvotetaan eri tavalla myöskin tämän työssäoloehdon kautta. Että aika kovia juttuja, niin PeVikin toteaa, mutta eivät aiheuttaneet muutosta kummassakaan valiokunnassa [Puhemies koputtaa] enemmistön taholta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

19.38 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Itsekin otin vielä vastauspuheenvuoron edustaja Sirénille.

Näistä työllisyysvaikutuksista: Kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, me kuulumme tästä hyvin laajalti asiantuntijoita, ja kyllähän asiantuntijat olivat vahvasti sitä mieltä, että tämä on hyvin hankala edes arvioida, ja myös hallituksen esityksessä todetaan, että tämä on hyvin epävarma ja riippuu monista eri tekijöistä. Eli kun me katsotaan näitä tilastoja, mitä tällä hallituksen työllisyyspolitiikalla on tapahtunut, niin jos katsoo Tilastokeskuksen lukuja, niin tästä näkee heti, että ainakin 41 000 työtöntä, voi olla jopa 50 000 enemmän. Että kyllä minun mielestäni teot puhuvat puolestaan, ja en ihan hirveästi retostelisi näillä työllisyystoimilla näitten lukujen valossa.

Sitten toinen asia liittyen tähän tasa-arvoon: Tämä esityshän nimenomaan, kuten toitte esille, kohdistuu pienipalkkaiseen naisvaltaisiin aloihin. Haluaisin kuulla, millä tavalla te nyt edistätte näiden pienipalkkaisten matala-alojen toimeentuloa. Nämä heikennykset, mitä te teette — sairaussakko, monia muita — kohdistuvat nimenomaan näihin pienipalkkaiseen työntekijöihin. Nyt haluaisin kuulla, missä ne parannukset näille ovat. Ja nimenomaan näillä pienipalkkaisilla työntekijöillä, jotka vakuuttavat itsensä työttömyyden varalle, teidän porrastuksillanne ja leikkauksillanne se toimeentulo menee jopa sinne työmarkkinatuen tasolle. Sehän kohdistuu kaikista radikaaleimmin näihin. Me kuultiin valiokunnassa, että SAK:n arvio oli, että noin 20 000 pienipalkkaista työntekijää tippuu viimesijaiselle toimeentulolle. Että se siitä pitkästä työhistoriasta ja arvokkaasta työstä — työttömyydessä ne eivät sitten näy.

No, sitten edustaja Suhonen otti esille näitä poikkeussääntöjä, mitä jäi vielä sairauden osalta. Täällä oli tämmöinen pieni pehmenys, mikä ei ole kuitenkaan subjektiivinen oikeus, ja siinäkin huomioisin, että se edellyttää kymmenen kuukauden palkkatukea yksityi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

selle puolelle. Haluaisin nyt, että hallitus ainakin seuraisi tätä, koska työllisyysmäärärahat ovat tällä hetkellä ympäri Suomea jo loppu. Sitten jos työtön löytää yksityiseltä palkkatuetun työn, mistä ei kerry tätä työssäoloehtoa, niin jos hän löytää semmoisen kymmenen kuukauden paikan ja hänellä täyttyvät nämä sairaus- ja muut kriteerit, millä se myönnetään, niin hän myös sitten saisi sen kymmenen kuukauden palkkatuen, ettei ilmoiteta, että se on loppu, niin kuin nyt monissa paikoissa on. Eli toivon, että seuraatte tätä vahvasti.

Ja sitten jollain tavalla... — Minä tulen sinne vielä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Jos sitten tämä kriteerit täyttävä työtön löytää sieltä avoimilta markkinoilta työtä, niin hänen pitää saada ensinnäkin se kymmenen kuukauden palkkatuki. Tällä hetkellä myönnetään viiden ja kymmenen kuukauden palkkatukea. Tässä henkilö, joka täyttää kriteerit, on esimerkiksi sairas ja muuta, voi, jos hän yksityiselle pääsee, saada palkkatuetun työn, nimenomaan kymmenen kuukauden, jolloin pitää huolehtia sitten, että ne rahat riittävät. Että jos löytyykin tällainen, niin sitten saa.

Mutta edelleen vielä toivoisin ja vetoan teihin, että seuraatte nyt näitten ikääntyneiden työttömien tilannetta: tilanteessa, jossa on pitkä työura takana ja jää työttömäksi, kaikki subjektiiviset oikeudet päättyvät. Kuten edustaja Kiuru toi hyvin esille, on päivänselvää, että jokainen niistä työttömistä haluaa ylipäänsä työllistyä yksityiselle puolelle. Mutta jos ei se työllistyminen ole mahdollista, niin sille työttömälle itselleen on ollut tärkeää, että on voinut palkkatuella päästä jonnekin töihin, on voitu tarjota kuntien velvoitetyötä, on voinut saada palveluita, joilla on esimerkiksi käynyt koulutusta ja työllisyyttä edistävällä koulutusjaksolla. Ja kun hän on osoittanut aktiivisuutta ja tästä huolimatta ei ole työllistynyt avoimille markkinoille, niin hän on päässyt taas sinne ansiosidonnaiselle. Tämähän on ollut äärettömän tärkeä toimeentulon takaaja siellä ikääntymisen ja työuran loppupäässä. Nyt kun te poistatte nämä suojasäännökset ja kun et työllisty ansiosidonnaisen aikana ja se tuki laskee porrastetusti, niin sen jälkeen ei ole mitään apukeinoja enää — ei ole palkkatukea, ei ole velvoitetyötä, ei ole palveluita. Ainoa keino on päästä sinne yritykseen töihin tai viimeisijainen toimeentulo ja sitä kautta köyhyys ja eläkekertymän lasku.

Tätä ikääntyneiden asiaa me nyt valiokunnassa ollaan tankattu ja tästä puhuttu, tuotu esimerkkejä, ja tämä on tullut vahvasti sieltä kentältä. Minua harmittaa se, että kukaan ei ota tätä kuuleviin korviin. Toivoisin, että nyt edes nämä ihmiset te pelastaisitte, ja toivoisin tähän nyt vastausta, niin että päästäisiin ainakin keskustelemaan ja saisi kuulla nyt perusteluja, mitä te sanotte näillä ihmisille, jotka jäävät sinne työmarkkinatuella ja ovat viimeiset vuodet siellä ja yrittävät löytää avoimilta työmarkkinoilta töitä mutta eivät löydä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

19.45 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Tuossa aikaisemmassa puheenvuorossa toin esiin huomiota liittyen ansiosidonnaisen päivärahan leikkaukseen, ja sitten pidin puheenvuoron, missä toin esiin palkkatuetuun työhön liittyviä heikennyksiä. Nyt sitten muutama sana ikäsidonnaisista heikennyksistä.

Tänään keskustelussa on taas yksi Purran—Orpon hallituksen toteuttama kuritusleikkauksena, joka koskee mitä suurimmassa määrin kokeneita, pitkän työuran tehneitä ahkeria ammattityöntekijöitä. Hallitus romuttaa ikäsidonnaiset poikkeussäännöt, joiden tarkoituksena on ollut helpottaa ikääntyneiden työnsaantia ja toimeentulon turvaamista, ja tämä on suorastaan käsittämätöntä. Purran—Orpon hallitus heikentää ikääntyneiden ihmisten asemaa poistamalla 58 vuotta täyttäneiden ansiopäivärahan uudelleenlaskennan poikkeus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

säännön sekä poistaa oikeuden velvoitetyöhön ja työssäoloehdon kertymisen työllistymistä edistävistä palvelusta sekä tähän liittyvän ansiopäivärahan tason suojasäännön. Lisäksi poistetaan työllistymistä edistävän palvelun tarjoamisvelvoite TE-toimistoilta ja työllistämisvelvoite kunnilta. Työssäoloehdon kertymisen poistaminen palkkatukityöstä koskee myös 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea.

Hallituksen esitys heikentää pitkän työuran tehneiden toimeentuloa kohtuuttomalla tavalla ja lisää samalla eläkeläisköyhyyttä, kun työmarkkinatuella putoavien usein ennestäänkin pieni eläkekertymä heikkenee. Poikkeussäännösten lakkauttaminen heikentää ikääntyvien työllistymisen tukea sekä kannusteita tehdä myös lyhytkestoista tai pienipalkkaista työtä. Ikääntyneiden työttömien työmarkkina-asema on usein heikko, ja he kokevat ikä syrjintää. Työllistyminen on vaikeampaa, joten poikkeussäännöille on ollut hyvät perusteet. Velvoitetyön lakkauttaminen voi myös ajaa ihmisiä pois työmarkkinoilta pyrkimään työkyvyttömyyseläkkeelle, ja tämä on surullista, koska työuria tulisi pidentää. Myös velvoitetyön myönteiset hyvinvointivaikutukset on sivuutettu. Velvoitetyö voi parantaa osallistujien hyvinvointia ja siten vähentää myös sosiaali- ja terveystalouden käyttöä. Tähän ovat viitanneet asiantuntijalausunnolla esimerkiksi Turunen ja Hiilamo 2023.

Arvoisa puhemies! Purran—Orpon hallitus siis leikkaa vimmisestään niiltä, joilla jo muutenkin on haastetta pärjäämisen kanssa. Leikkurissa ovat samassa rytkäkässä niin pienituloiset lapsiperheet, opiskelijat, työttömät, osa-aikatyöntekijät ja jopa vammaiset ja kuten tässä esiin tuomassani kohdassa, myös ikääntyneemmät työntekijät, jotka tarvitsevat tukea ja apua työllistymisessä, koska on tiedossa ja selvää, että yli 55-vuotiaiden kohdalla se työllistyminen on entistä haastavampaa. Hallitus tarjoaa tähänkin haasteeseen lääkkeeksi leikkuria ja kuritusta, valitettavasti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.48 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Olen tottunut arvostamaan edustaja Väyrysen puheenvuoroja sen takia, että hän tuo usein esille myös ne puutteet, joita selvästi on hallituksen esityksissä. Ymmärrän toki sen tilanteen täällä täysistuntosalissa, että me oppositiossa arvostelemme ja hallituksen taholta puolustetaan hallituksen esityksiä, mutta aivan kuten edustaja Väyrynen äsken sanoi, hänkin näki, että on suuri mahdollisuus, että nyt kaikkien heikennysten jälkeen on joukko ihmisiä, varmasti aika suurikin joukko — tämä oli siis minun oma lisäykseni — joilla tulee olemaan huonompi tilanne kuin aikaisemmin, eli he eivät työllistyäkään.

Minä otin tässä esille julkisen talouden suunnitelman, josta me keskustelemme huomenna täällä eduskunnassa, ja siellä liitteen neljä sivuilla 94 ja 95. Siinä on hallituksella skenaarioita siitä, miten nyt otaksuttu talouskehitys, sitten niin sanottu hitaampi kasvu ja niin sanottu nopeampi kasvu vaikuttavat keskeisiin talouden muuttujalukuihin, ja otin täältä nyt tietysti, kun nyt keskustelemme työllisyydestä, tämän työttömyysasteen. Tässä lähde-tään siitä, että 7,4 prosenttia on tässä taulukossa vuoden 2024 työttömyysasteeksi merkitty. Jos nyt katsomme, mikä se on tällä hetkellä, niin sehän itse asiassa on korkeampi, mutta siinä hallituksen skenaariossa se paranisi tässä neljän vuoden aikana yhdellä prosenttiyksiköllä, eli työttömyys alenisi 6,3 prosenttiin. Jos hidas kasvu toteutuu, niin tämä vuoden 2024 luku 7,4 olisi 7,0 vuonna 2027. Kun meillä työllisten määrä kaiken kaikkiaan on tuollainen 2,6 miljoonaa, niin jokainen ymmärtää, että yksi prosenttiyksikkö on semmoinen 25 000, eli ei näissä virallisissa ennusteissakaan lähdetä tässä JTS:n optimistisemmassa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

kaan vaihtoehdossa sen paremmasta työttömyyden alenemisesta. Puheet siitä, että tulee 100 000 työpaikkaa tai tulee 80 000 työpaikkaa, ovat tällaisia, sanottaisiinko, poliittisia sloganeita, ja siinä mielessä minusta tietynlainen nöyryys tässä keskustelussa olisi paikallaan.

Miksi me kritisoimme niin voimakkaasti tätä, johtuu siitä, että nämä leikkaukset ovat nyt liian rajuja, niin kuin täällä on kerrottu esimerkiksi yli 60-vuotiaiden kohdalla, ja tämä kahden kuukauden jälkeen tapahtuva leikkaus. Eli vaikka olisi tehty tiettyä sopeutusta, niin nämä nyt kerta kaikkiaan ovat liian rajuja eivätkä tule tuottamaan sitä määrää työllisiä kuin mitä parhaimmissa kuvitelmissa on sanottu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kirsta Kiuru, olkaa hyvä.

19.51 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä olevan ehdotuksen mukaan tehtäisiin myös muutoksia ikäsidonnoissa menettelyissä ja sitä kautta myös velvoitetyössä, ja tästä muutama sana.

Ikäsidonnoisten poikkeusten poisto on yksi tämän esityksen ikävimpänä esityksiä. Nimitäin tässä tavoitellaan ikäsidonnoista poikkeuksista luopumisella alle tuhannen ihmisen työllistymistä, mutta inhimillisesti ne kohtalot, joita me nähdään, tulevat olemaan todella karkeit. Jos muistan oikein, niin meillä taitaa olla noin 80 000 pitkäaikaistyöttöä, joista ennustetaan, että ainakin kolmannes on pitkäaikaistyöttöiksi siksi, että terveys tai osaaminen ei kohtaa tämän päivän vaatimuksia. On se aika julmaa, että me sanotaan, että näillä ihmisillä ei ole ikääntyessään enää minkäänlaisia mahdollisuuksia kohtuulliseen sosiaaliturvaan, kun me olemme valmiita tähän ikäsidonnoisten poistoa koskevaan ehdotukseen vain alle tuhannen työpaikan saamiseksi tässä yhteiskunnassa. Kuinka rajua politiikkaa me haluamme tehdä, tässä se mitataan.

Kysymys on siis siitä, että palkansaajien työssäoloa ei kerrytä jatkossa sellainen kuntoutus, koulutus tai työntekomahdollisuus, jonka kunta on velvollinen järjestämään ikää koskevat ehdot täyttävälle työnhakijalle, jonka oikeus palkansaajan työttömyyspäivärahaan on päättymässä. Eli tämän johdosta, kun näin säädetään, säädetään vielä kaupan päälle se, että enää ei tällaisen velvoitteen perusteella järjestettävä palkkatukityö tai palvelu jatkossa kerrytä työssäoloa, ja kun näin siis on, niin myöskään kunnalla ei olisi enää velvollisuutta näiden ihmisten työllistämiseen nimenomaan mainituin perustein.

Tämähän tulee johtamaan siihen, että kymmenettuhannet erityisesti pitkäaikaistyöttömät miettivät, voidaanko heille tehdä näin. Pahimmillaan nämä ihmiset joutuvat vuosiksi työmarkkinatuella, ja heidän eläkekertymänsä jää merkittävästi alemmaksi, ja samaan aikaan myöskin eläkeläisköyhyys kasvaa. Ja miksi me tehdään tämä? Me tehdään tämä sen takia, arvoisa puhemies, että me yritetään tässä työllistää alle tuhat työllistä enemmän. Miksi me ei mieluummin järjestetä tälle porukalle valtion toimesta terveystarkastuksia ja terveystarkastuksissa osa näistä pitkäaikaistyöttöistä, jotka eivät ole työmarkkinakelpoisia, päästettäisi eläkkeelle? Tämä olisi paljon reilumpaa, tämä olisi paljon inhimillisempää, ja tämä myöskin vaikuttaisi kansantalouden työllisyysasteeseen merkittävästi paremmin kuin tämä ikäsidonnoisten poikkeusten poistoehdotus, joka tässä pohjassa on, joka tuo alle tuhat työllistä. Jos me tehtäisiin nämä kattavat työttömien terveystarkastukset nimenomaan aloittaen pitkäaikaistyöttöistä sen sijasta, että tehtäisiin tämä tempu, niin me saataisiin työllisyysastetta nostettua, kun me pystyttäisiin täältä työllisten joukosta siivoamaan ne pois, jotka eivät tule työllistymään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

Hallituksella, tiedän, oli tällainen ehdotus pöydässä myöskin kehysriihessä, mutta ei pystytty päättämään — ei pystytty ottamaan huomioon tällaista ehdotusta, joka olisi ollut inhimillinen, joka olisi ollut työllisyyttä lisäävä ja erityisesti kansantalouden liikkumavaraa kasvattava, ei voitu, ei pystytty. Minusta tämä on aika kohtuutonta. Minä olen siis eniten pahoillani siitä, että heille, jotka tippuvat tähän, että velvoitetyö ei ole enää käytettävissä eikä näitä päiviä saa nollattua, tämä on kylmää kyytiä. Tämä on kymmeniätuhansia pitkäaikaistyöttömiä koskeva, eikä täällä tunnu missään perustella tällaisia esityksiä.

Arvoisa puhemies! Sitten tästä porrastuksesta pari sanaa vielä.

Muutaman kommentin olen tästä todennutkin jo, mutta on sanottava tästä porrastuksesta, joka tässä esityksessä on, että minä en tiedä nyt yhtään akateemikkoa, joka uskoisi siihen, että tämä ensimmäinen porras, joka tulee näin nopeasti eteen, toimisi. Todistuksen taakka on nyt sitten jatkossa hallituksella, tuleeko tämä onnistumaan. Ruotsissa porras on kolmen kuukauden kohdalla ja se on pienempi, ja tosiasiaa sielläkään tämä ei onnistunut. On hurja juttu, että täällä kokeillaan tämmöistä eksperimenttiä, jota ei ole missään kehitetty, ja tämä tulee nyt realismiin hyvin pian.

Tämän porrastuksen isoin ongelma on se, että ne akateemikot, jotka kannattavat tätä työttömyysturvan porrastusta, ovat laatineet näistä malleja mutta ne eivät kohtaa tämän hallituksen esityksen kanssa. Tämä hallituksen esitys tehdään siis siksi, kuten valiokuntakin tässä todistaa, että valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallitusohjelmassa tälle työttömyysturvan uudistamiselle on asetettu säästötavoite, joka tulee nyt saavuttaa. Ei sillä ollut merkitystä, mikä olisi ollut toimiva ratkaisu, vaan säästötavoite ohjasi siihen, että näin on säästettävä. Me kysyimme myöskin vastineessa, olisiko vielä mahdollisuus katsoa tätä portaikkoa hiukan, mutta koska säästötavoite nyt sanelee sen, minkälaista työllisyyspolitiikkaa tehdään, niin siinä on järki kaukana. Minusta nämä ovat todella erikoisia valintoja hallitukselta, jos halutaan pitää koherentisti kiinni siitä, että tämä voisi toimia.

Arvoisa puhemies! Sitten tästä vakuutusluonteisuudesta: Siis ansioturva on luonteeltaan nimenomaan vakuutus pohjaista. Ansioturva tässä tarkoittaa nimenomaan ansiosidonnaista, ja on ajateltu, että ihminen matalillakin palkka-aloilla on sen edun piirissä, että hän pystyisi itselleen luomaan vakuutusta työttömyyttä vastaan. Tässä esityksessä toinen karmen hetki on siinä, kun te katsotte, mitä sosiaali- ja terveysturvaliokunnassa todetaan tämän vaikutuksista. Tässä on siis todellisuudessa vuoden aikana noin 108 000 ihmistä, jotka tulevat olemaan tämän esityksen kohteena. Näistä ihmisistä 20 000 menettää tämän käytännössä vakuutusperusteisen luonteisen ansioturvansa kokonaan ja tippuu peruspäivärahan tasolle. Se lukee tässä hallituksen mietinnössä, ja lainasin sitä täällä jo alkuun, ja kyllä siitä valiokunnassa jouduttiin väentämään, saadaanko se tähän kirjoitettua. [Puhemies koputtaa] Se kertoo siitä, että viidennes menettää kokonaan sen syyn, miksi heidän kannattaa edes maksaa tällaista, [Puhemies koputtaa] kun he eivät tule siitä hyötymään tämän hallituksen esityksen ansiosta, ja tämä on minusta todella julmaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

19.59 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysturvaliokunnassa todella pitkään keskustelimme tästä hallituksen esityksestä ja toimimme mietinnön tänne saliin seurantalausumalla eli seuraamme vaikutuksia täällä esille nostettuihin hankalimmin työllistyviin ryhmiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

Ristikkäisarvioinneista: jos me katsotaan tämä hallituksen työllisyyspaketti 1 ja käytännössä työllisyyspaketti 2, mikä on täällä, niin VM:ltä saadun selvityksen mukaan ristikkäisvaikutukset on arvioitu tässä nyt käsiteltävässä lakiesityksessä ja ne on siellä aivan asianmukaisesti huomioitu.

Julkisen talouden suunnitelman mukaan työttömyysastehan on laskemassa 6,3 prosenttiin vuodelle 27 eli jopa alemmaksi kuin vuoden 2022 Marinin hallituksen suurimmat säästöt olivat, ja pitää huomioida, että työllisyysasteen arvioidaan nousevan jopa yli 75 prosentin, mikä on oikea suunta. Meidän tulee tosiaan tavoitella 80 prosentin työllisyysastetta.

Näihin työllisyystilanteisiin ja -tilastoihin vaikuttavat suhdanteet. Kaikki tietävät sen tässä salissa, vaikka sitä ei aina puheenvuoroissa muisteta. Nämä työllisyysvaikutukset, jotka VM on tänne laskenut, ovat kuitenkin keskipitkän ja pitkän aikavälin dynaamisia vaikutuksia.

Edustajat Kiuru ja Nurminen viittasivat SAK:n lausunnon mukaan tulevaan 20 000:n pienituloisen ansiopäivärahan saajan vakuutusperusteen häviämiseen. Tuo 20 000 on se suurin määrä, joka on riskissä ja mahdollisuutena, että he menettäisivät tämän, mutta STM:n laskelmien mukaan käytännössä tämä koskisi noin 7 000:ta palkansaajaa.

Työttömien terveystarkastuksiaahan tehdään tällä hetkellä. Itse olen monta vuotta entisessä työssäni niitä tehnyt, ja siellä järjestelmällisesti etsitään työttömille oikeaa etuutta. Jos se on sitten työkyvyttömyyseläke, se on sitten se, mutta jos siihen eivät kriteerit riitä, niin tämä valitettavasti ei ole mahdollista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

20.02 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Valtola nosti esiin tämän 20 000 edunsaajaa, ja totesitte, että se on maksimi, ja niinhän se onkin, mutta paljon jää sanomatta. Itse totesin äskeisessä puheenvuorossani, että meillä on yli 100 000 niitä ihmisiä, joita tämä hallituksen esitys tulee koskemaan, ja suoraan näitä henkilöitä, jotka tippuvat tämän ansiosidonnaisen leikkauksen jälkeen peruspäivärahalle, tulee olemaan myös sosiaali- ja terveysministeriön mukaan maksimissaan 20 000. Kuinka moni näistä työllistyy tällä hallituksen esityksellä? Se jää nähtäväksi. Ministeriön vastineessa oli muitakin lukuja kuin 7 000, erilaisia spekulatioita.

Pahin tässä kuitenkin on se, että sekä valtiovarainministeriön että STM:n spekulatio siitä, kuinka monta olisi näitä ihmisiä, joiden ansio tipahtaa peruspäivärahan tasolle, oli aivan eri mittaluokassa, kunnes valiokunnassa totuus löytyi. Siis alun perin hallituksen esityksessä ajateltiin, että näitä on muutama tuhat. Mehän osoitimme hallituksen esityksessä olevan erittäin merkittävän laskentavirheen ja jouduimme toteamaan tässä mietinnössä, että näitä on 20 000 maksimissaan, ja se, kuinka moni näistä tällä esityksellä tulee työllistymään, jää nähtäväksi.

Se on kiistaton fakta, että tämä vakuutusperustaisuus romuttuu, jos me ajatellaan, että viidennes näistä ihmisistä menettää kokonaan ansiosidonnaisen tason, jonka he ovat vakuutusperustaisesti itselleen suojanneet. Nyt hallitus ei välitä siitä lainkaan. Joku voisi ajatella, että eikö tähän olisi pitänyt rakentaa jonkunlainen leikkuri, että ethän sinä voi kaikkea menettää, mutta sen sijaan, että ne leikkurit ovat 20 ja 25 näillä kahdella portaalla, niin tässä ei tunnettu mitään armoa, eli osalta lähtee kaikki. Minusta tämä on käsittämätöntä, että me viedään viidennekseltä kokonaan ansiosidonnainen turva, jonka nämä ihmiset ovat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

vakuutusluontoisesti itselleen hankkineet. Se on minusta suuri rikos kyllä siinä leikkimielisessä termissä ”ihmisyyttä vastaan”, että nämä ihmiset ajattelivat, että he voisivat itseään suojata paremmin, ja nyt heiltä lähtee tämä suoja kokonaan.

Alun perin hallituksen esityksessä ajateltiin, että on muutama tuhat, ja silloin ne ristikkäisvaikutukset, mistä edustaja Valtolakin kauniisti puhui, ovat tosiasiassa osoittautuneet toisiksi sekä syksyn käsittelyssä että tässä käsittelyssä ja vielä siinä erilaisessa työssä, minä valtiovarainministeriö ja STM tekivät [Puhemies koputtaa] näiden lukujen valossa. Ristikkäisvaikutukset eivät ole pitäneet vettä, ja tässä nähdään, että ei pidä edes [Puhemies koputtaa] tällainen yksityiskohta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 13/2024 vp sisältyvien 1.—7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.